

2014
ročník 66

2

9 770011 232004 02

Cena 40 Kč

čtenář

M Ě S Í Č N Í K P R O K N I H O V N Y

43 ..... TÉMA
Jak navštěvujeme veřejné knihovny? Vít Richter

48 ..... AUTOMAT KNIHOVNA s RNDr. Tomášem Řehákem
**„Každá koruna, kterou investujeme do webu,
 je koruna, kterou investujeme do nějaké služby...“**
 Jan Kaňka

53 ..... Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2013
 Lenka Šimková

54 ..... Projekt Digitalizace dlouhohrajících desek
 v Městské knihovně v Praze
 Filip Šír, Kateřina Vojňová

58 ..... Jak trefit do knihovny Andrea Peřiková

61 ..... Z POKLADŮ... SEVEROČESKÉ VĚDECKÉ KNIHOVNY
 V ÚSTÍ NAD LABEM
Vzácná šachová literatura Aleš Brožek

62 ..... PRÁVNÍ PORADNA
**Knihovní řády po nabytí účinnosti nového
 občanského zákoníku** Adam Biňovec

64 ..... ZE ČTENÁŘOVA DENÍKU...
Malý princ Jarmila Stráníková

66 ..... KNIHOVNÁM V MALÝCH OBCÍCH...
Knihovna pro obyvatele vesnice Lenka Havlíčková

67 ..... JAK NA TO
Práce s dyslektickými dětmi Jitka Zajíčková

72 ..... INSPIRACE Z KNIHOVEN
**• Ústřední budova Regionální knihovny Karviná
 dva roky po rekonstrukci** Svatava Sukopová
• Od LiStOVání k sushi Marie Valentová

76 ..... Nové přírůstky do rodiny databází
Virtuální studovny Divadelního ústavu
 Roman Vašek, Alena Jakubcová

77 ..... LITERÁRNÍ VÝROČÍ na březem

78 ..... ZUZANA HELINSKY SE HLÁSÍ ZE ŠVÉDSKA

79 ..... ZE SVĚTA

80 ..... NOVINKY Z FONDU KNIHOVNY KNIHOVNICKÉ
 LITERATURY NÁRODNÍ KNIHOVNY ČR

- 1 Jak trefit do knihovny (str. 58)
 2 Pohádky pro společné čtení (str. 70)
 3 Vzácná šachová literatura (str. 61)
 4 INSPIRACE Z KNIHOVEN (str. 73)

Středočeský kraj

Vydává:

Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace Středočeského kraje,
 ul. Generála Klapálka 1641, 272 01 Kladno

Evid. č. časopisu MK ČR E 485
 ISSN 0011-2321 (Print) ISSN 1805-4064 (Online)
 Šéfredaktorka: Mgr. Lenka Šimková
 Redaktorka: Olga Vašková
 Grafická úprava a sazba: Kateřina Bobková

Sídlo redakce (příjem inzerce a objednávky na předplatné):
 Středočeská vědecká knihovna v Kladně,
 příspěvková organizace, Gen. Klapálka 1641, 272 01 Kladno
 Tel.: 312 813 154 (Lenka Šimková)
 Tel.: 312 813 138 (Olga Vašková)
 e-mail: ctenar@svkkl.cz; ctenar.vaskova@svkkl.cz;
 redakcetenare@centrum.cz

Redakční rada:

Ing. Jiří Mika (předseda), PhDr. Ladislav Kurka,
 Mgr. Petra Miturová, PhDr. Vít Richter,
 Mgr. Renáta Salátová, Jiřina Soukupová,
 PhDr. Vladimíra Švorcová

Tisk: SERIFA, spol. s r. o., Jinonická 80, 150 00 Praha 5

Distribuce:

Rozesílání časopisu zajišťuje
 A.L.L. production, s. r. o., Ve Žlábku 1800/77, Hala 7A,
 193 00 Praha 9 – Horní Počernice,
 tel.: 234 092 811 (sekretariát), e-mail: info@predplatne.cz
 Rozšiřují též společností holdingu PNS a. s.
 – drobný prodej; MONITOR CZ, s. r. o.; SUWECO CZ s. r. o.;
 B. Weleminová – PERIODIKA.

Podávání novinových zásilek povoleno Ředitelstvím
 poštovní přepravy Praha čj. 1371/1994 ze dne 20. 6. 1994
 Podávání novinových zásilek bylo povoleno Českou poštou
 s. p. OZSeč Ústí nad Labem dne 21. 1. 1998. j. zn. P-327/98
 Cena jednoho čísla 40 Kč, roční předplatné 460 Kč
 (dvojčíslo 60 Kč)

Předplatné pro Slovensko: Heršlová Dana, L. K. Perma-
 nent spol. s r. o., pošt. schránka 4, 834 14 Bratislava 34,
 tel.: 00421-02 49 111 203, fax: 00421-02 49 111 209,
 e-mail: herslova@lkpermanent.sk
 Cena jednoho čísla 1,992 €, roční předplatné 22,572 €
 (dvojčíslo 2,656 €)

Časopis vychází s podporou dotace z programu MK ČR
 Knihovna 21. století. Vydavatel si vyhrazuje právo
 zveřejnit publikované materiály i na internetu.

Číslo odevzdáno k tisku 7. 2. 2014.
 Nevyžádané rukopisy nevracejí.

FROM THE CONTENTS

- TOPIC: How do we visit libraries? (third statistical poll into readers and reading in the Czech Republic) *Vít Richter* |43
- AUTOMATIC LIBRARY with RNDr. Tomáš Řehák, Director of the Prague Municipal Library: "Every crown invested in the web is a crown invested in service..." *Jan Kaňka* |48
- Archives, libraries and museums in the digital age 2013 *Lenka Šimková* |53
- LP digitization project at the Prague Municipal Library *Filip Šír* |54
- How to get to a library *Andrea Peřiková* |58
- FROM THE TREASURES...
 North Bohemian Research Library in Ústí nad Labem:
 Rare chess literature *Aleš Brožek* |61
- LEGAL ADVICE: Library rules after the new Civil Code comes into effect *Adam Biňovec* |62
- READER'S DIARY... The Little Prince *Jarmila Stráníková* |64
- LIBRARIES IN SMALL MUNICIPALITIES:
 A library for villagers *Lenka Havlíčková* |66
- HOW TO: Working with dyslexic children *Jitka Zajíčková* |67
- INSPIRATION FROM LIBRARIES |72
- REGULAR FEATURES

AUS DEM INHALT

- THEMA: Wie besuchen wir Bibliotheken? (aus der dritten Statistikforschung über Leser und Lesen in der Tschechische Republik) *Vít Richter* |43
- AUTOMAT BIBLIOTHEK mit RNDr. Tomáš Řehák, dem Stadtbibliothekdirektor in Prag: „Jeder Krone, die wir im Web investieren, ist eine Krone, die wir in der Dienst investieren...“ *Jan Kaňka* |48
- Archive, Bibliotheken und Museen in dem digitalen Welt von 2013 *Lenka Šimková* |53
- Ein Projekt für Langspielplattendigitalisierung in der Stadtbibliothek in Prag *Filip Šír* |54
- Wie kann man den Weg zur Bibliothek finden *Andrea Peřiková* |58
- AUS GEHEMNISSE...
 ...Nordböhmisches wissenschaftlichen Bibliothek in Ústí nad Labem...
 wertvolle Schachliteratur *Aleš Brožek* |61
- RECHTSBERATUNSTELLE:
 die Bibliothekordnung nach dem Inkrafttreten des neuen Zivilgesetzbuch *Adam Biňovec* |62
- AUS DEM LESERTAGESBUCH...der kleine Prinz *Jarmila Stráníková* |64
- FÜR DIE BIBLIOTHEKEN IN KLEINEN DÖRFEN:
 eine Bibliothek für Dorfbewohner *Lenka Havlíčková* |66
- WIE DARAUF: die Arbeit mit den Legastheniker-Kinder *Jitka Zajíčková* |67
- INSPIRATION AUS BIBLIOTHEKEN |72
- STÄNDIGE SPALTEN

Vážené čtenářky, vážení čtenáři, znáte to určitě taky. Zazvoní vám mobil a na druhém konci se ozve příjemný hlas: „Tady je společnost XYZ, můžete nám věnovat pár minut času?“ Když souhlasíte, budete odpovídat třeba na otázky, jaké rádio posloucháte, kde, v kolik hodin, jak často apod. Ovšem vaši snahu o spolupráci zchladí konečná otázka například na váš věk nebo profesi a trapné sdělení, že bohužel nespadáte do požadované kategorie... Co si z takové situace vzít? Příště neznámé číslo nezvedat!

Jsou však výzkumy, u nichž základní metodika nepřipouští zmíněný amatérský postup, jsou logicky propracované a výsledky z nich pomáhají firmám či organizacím lépe reagovat na měnící se situaci ve společnosti. K nim můžeme bezpochyby přiřadit již třetí celostátní statistický výzkum čtení, čtenářství a vztahu dospělé populace ke knihovnám. Výsledky prvních dvou oblastí byly námětem článku, který jsme přinesli v lednovém čísle *Čtenáře*. Třetí zkoumané části – využívání knihoven a jejich služeb veřejností – se věnuje téma únorového vydání. V rozsáhlém, srovnávacím grafy doplněném materiálu je zajímavé sledovat, jak se proměňoval zájem o knihovny v průběhu všech tří průzkumů (2007, 2010 a 2013). Například kolik lidí je navštěvuje, navštěvovalo, nebo kolik jich nikdy do knihovny nevstoupilo, jaké je věkové, ekonomické a vzdělanostní rozložení jejich uživatelů atd. Rozsah výsledků výzkumu je pozoruhodný a domnívám se, že jeho závěry mohou být pro knihovnické profesionály velmi užitečné.

Obsah tohoto čísla znovu obohatil hlavní garant rubriky AUTOMAT KNIHOVNA a připravil rozsáhlý rozhovor s ředitelem Městské knihovny v Praze. Tomáš Řehák v jeho první části vysvětluje, proč knihovna zvolila náročnou cestu tvorby vlastního knihovního systému, kterému dala jméno Koniáš. Někde jsem se dočetla, že se tím přihlásila v pozitivním smyslu k zatracovanému páteru Koniášovi jako „zakladateli“ bibliografických soupisů děl. Účel, pro který si je páter pořizoval, ponechme tentokrát stranou.

I když je únor o nějaký den kratší, snad tím *Čtenář* není poznamenán. Věřím, že v něm najdete dostatek zajímavých informací.

Hezké dny přeje

Olga Kašková

Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR vyhláší **pátý ročník** celostátní akce **BŘEZEN – měsíc čtenářů**. V centru zájmu doprovodných akcí je čtenář a čtení, tedy ne kniha (předmět) ani knihovna (instituce), ale každý čtenář (knihy, časopisu, e-zdrojů), aktivní uživatel knihovny i ten, který v knihovně nikdy nebyl a (zatím) ani být nechce. Společné aktivity, které k březnu – měsíci čtenářů již tradičně patří, jsou:

Týden čtení (3.–9. 3. 2014)

V sedmém ročníku **Týdne čtení** aneb **Čtení sluší každému** mohou různé skupiny i jednotliví čtenáři předčítat ostatním, knihovny mají možnost připravit soutěže v rychlém čtení, kritické čtení, ukázky digitalizovaných knih, čtení v cizích jazycích, non-stop čtení, čtení na netradičních místech a tak dále.

Letos je doporučeno provázání s tvorbou Bohumila Hrabala (100. výročí narození).

Čtenář roku (1.–31. 3. 2014) – 4. ročník

V knihovnách bude pokračovat oceňování nejlepších čtenářů. Cílem této aktivity je posilovat společenský význam a prestiž četby a ocenit ty, kteří služby knihoven nejvíce využívají a podporují.

V roce 2014 půjde o nejlepší čtenářskou rodinu. Základním kritériem bude počet výpůjček konkrétní rodiny za uplynulý rok, jak je vykázan ve výpůjčním systému.

SKIP ČR vyhláší soutěž **BIBLIOWEB**, již **patnáctý ročník** klání o nejlepší webovou prezentaci knihovny (poosmě **pod záštitou Asociace krajů České republiky**). Celkové pořadí knihoven ovlivní i kritérium, jímž se zjišťuje, zda jsou stránky přístupné pro handicapované uživatele. Podrobná pravidla soutěže jsou na stránkách <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/biblioweb>.

NEUŠLO NÁM

Na adrese www.knihovnici.kjm.cz naleznou zájemci **Databanku vzdělávacích programů KDK SKIP ČR**. Podpořena byla dotací MK ČR z programu VISK 2 a vznikla ve spolupráci s Knihovnou Jiřího Mahena v Brně pod vedením Centra dětského čtenářství, které jí má nadále na starosti. Databanka je určena pro knihovníky všech typů knihoven. Jejím cílem je nabídnout originalitu, inspiraci a seberealizaci v naší profesi.

Jak navštěvujeme veřejné knihovny? Nad třetím statistickým výzkumem čtenářů a čtení

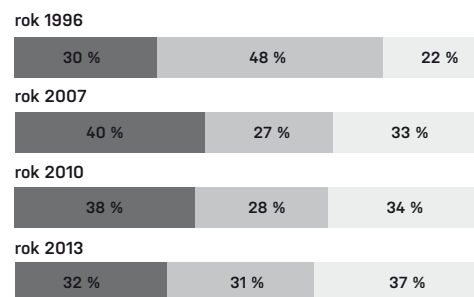
V roce 2013 proběhl v pořadí třetí celostátní průzkum dospělé populace ČR se zaměřením na čtení, čtenářskou kulturu a na vztah ke knihovnám.¹ Problematiku vztahu obyvatel ke knihovnám můžeme sledovat v delším časovém období, protože máme k dispozici výsledky průzkumu z roku 1996, který byl obsahově zúžený právě na téma využívání knihoven, zejména veřejných.

Jedna z nejdůležitějších otázek, která byla účastníkům položena ve všech dosavadních průzkumech, zněla, zda respondent navštívil v posledních dvanácti měsících veřejnou knihovnu. Návštěvnost knihoven a využívání jejich služeb je jedním z nejdůležitějších kritérií pro hodnocení efektivnosti a společenského významu knihoven. V následujícím příspěvku se věnuji fenoménu návštěvnosti knihoven podrobněji.

V roce 1996 navštívila veřejné knihovny v průběhu dvanácti měsíců třetina dospělé populace (30 %), v roce 2007 to bylo již o 10 % více, tj. 40 %, ale od roku 2007 zaznamenáváme pokles tohoto parametru až k hodnotě 32 % v roce 2013. V souvislosti s tím můžeme sledovat i podíl těch, kteří dříve knihovny navštěvovali, ale v posledním roce v knihovně nebyli. V roce 1996 to bylo 48 % těch, kteří do knihoven dříve chodili. Tato hodnota poklesla na 31 % bývalých návštěvníků v roce 2013. Vedle toho vcelku pozitivního trendu můžeme ale zaznamenat velmi negativní nárůst počtu těch, kteří knihovny během svého dosavadního života vůbec nevyužili. V roce 1996 bylo pouze 22 % občanů, kteří nikdy knihovnu nenavštívili, ale v roce 2013 už se jednalo o 37 % z celé dospělé populace, tj. téměř dvojnásobný nárůst.

Výsledky sociologických průzkumů četby a využívání knihoven poukazují na jeden paradox. Z výsledků průzkumů posledních let vychází, že zájem o knihovny a jejich služby v populaci (zejména mužské) postupně klesá. Na druhé straně máme k dispozici dlouhodobě sledované údaje o návštěvnosti veřejných

Graf č. 1 Návštěvníci knihoven celkem
■ ano ■ ne, dříve ano ■ ne, nikdy

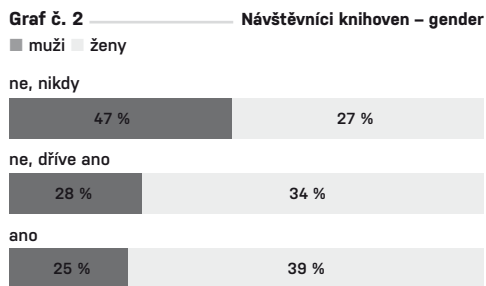
1 Základní literatura o proběhlých průzkumech viz:
– *Veřejné knihovny: omnibusové šetření: listopad 1996*. 1. vyd. Praha: Opinion Window, 1996. 40 s.
– TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtete? Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2008. 207 s. ISBN 978-80-7294-270-1.
– TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a internet: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke čtení (2010)*. Vyd. 1. Brno: Host, 2011. 191 s. ISBN 978-80-7294-515-3.
– TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čtenáři a čtení v České republice (2013) = Readers and reading in the Czech Republic (2013). Knihovny současnosti 2013: sborník z 21. konference, konané ve dnech 10.–12. září 2013 v areálu Univerzity Palackého v Olomouci*. Ostrava: Sdružení knihoven ČR, 2013. s. 202–207. ISBN 978-80-86249-68-1. Dostupné také z: www.sdruk.cz/data/xinha/sdruk/ks2013/Sbornik2013.pdf.

knihoven v oficiální statistice. Návštěvnost knihoven zaznamenala po roce 1989 výrazný propad. V roce 1989 veřejné knihovny registrovaly 17 mil. návštěvníků a v roce 1992, tj. v době největšího poklesu, byl počet návštěvníků ještě o 3 mil. nižší, tj. 14 mil. Od roku 1993 však dochází k obratu, lidé se začínají do knihoven vracet a jejich návštěvnost trvale roste a každoročně dosahuje rekordu. V roce 2012 bylo zaznamenáno již 24,3 mil. návštěvníků, což je o 10 mil. více než v roce 1992. Jedná se o „fyzické“ návštěvníky, kteří skutečně byli přítomni v knihovnách. Přesto se tento růst návštěvnosti neodráží ve výsledcích průzkumů. Jediným vysvětlením může být, že ti, kdo navštěvují knihovny, tam chodí častěji. Knihovny vedle toho evidují i „virtuální“ návštěvníky, tj. ty, kteří využili nějakou službu knihovny na internetu. Nejedná se v tomto případě o pouhé kliknutí na webovou stránku. Evidováno je využití služeb, které v minulosti vždy znamenalo, že čtenář musí přijít do knihovny, aby je získal. Příkladem může být vyhledávání v katalogu, databázích, ale také rezervace půjčených knih nebo prodloužení výpůjční lhůty. V roce 2012 bylo zaznamenáno 30,5 mil. virtuálních návštěv. Uplatnění informačních technologií v knihovnách tak může návštěvy knihoven omezovat pouze na případy, kdy je to na jedné straně nezbytně nutné, a na druhé straně na situace, kdy člověk má chuť do knihovny přijít. V budoucnu bude potřeba věnovat zvýšenou pozornost vysvětlení těchto rozporů.

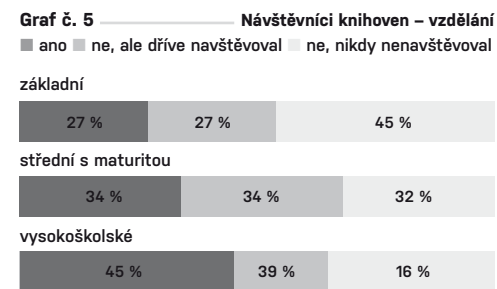
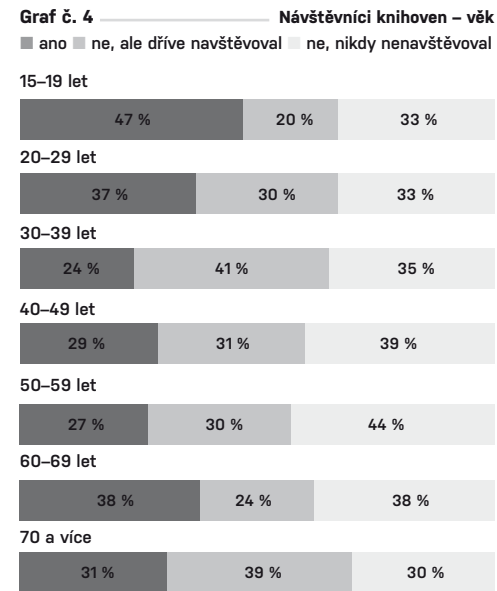
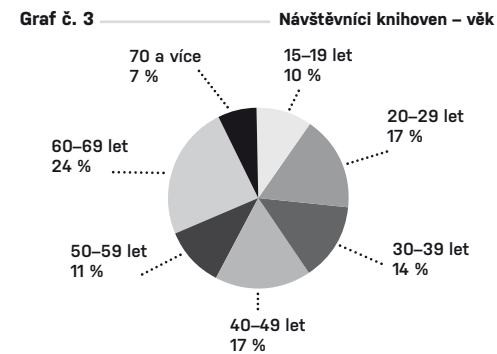
Všechny doposud provedené průzkumy prokazují, že v České republice je mnohem výraznější **genderové rozlišení** obyvatel ve vztahu k četbě, ale také k navštěvování a využívání knihoven. Podíl nečtenářů, tj. těch, kdo během jednoho roku nepřičítají ani jednu knihu, činil v roce 2013 u žen 11 %, ale u mužů dosáhl dvojnásobku (22 %). Obdobný poměr můžeme zaregistrovat i ve vztahu k využívání knihoven – necelá třetina žen (27 %) nikdy nenavštívila knihovnu, zatímco u mužů se jedná o necelou polovinu (47 %). Pro vysvětlení tohoto jevu zatím nemáme jednoznačné argumenty, ale není od věci, zamýšlet se nad jeho možnými důsledky.

Uvedme příklad z oblasti financování. Česká republika se může pochlubit nejhustší sítí veřejných knihoven, která dosahuje 5,1 veřejné knihovny na 10 000 obyvatel, zatímco průměr v Evropské unii činí 1,3 knihovny. Ve vztahu k financování knihoven ale tento poměr již tak příznivý není. V Česku se ročně vydává na činnost veřejných knihoven na jednoho obyvatele částka přibližně 15 eur (390 Kč), což nás řadí do skupiny států, jakými je například SRN, Francie, Nizozemí ad. Pokud se ale tato částka propočte na jednu knihovnu, docházíme k závěru, že knihoven máme sice hodně, ale jsou také velmi chudé. Pro srovnání můžeme uvést příklad Dánska, které vydává na knihovny částku ve výši 65 eur na obyvatele (přibližně čtyřikrát více než ČR), ale má méně než jednu knihovnu na 10 000 obyvatel.² Je logické, že české veřejné knihovny se svou vybaveností a rozsahem služeb jen těžko mohou srovnávat s dánskými.

Nyní se ale vraťme ke genderové skladbě návštěvníků knihoven, respektive k rozsáhlé skupině mužů, kteří knihovny neznají a nevyužívají je. O financování veřejných knihoven rozhodují každý rok obecní či městská zastupitelstva, která jsou v převážné míře tvořena

2 QUICK, Susannah, Gillian PRIOR, Ben TOOMBS, Luke TAYLOR a Rosanna CURRENTI. *Názory uživatelů na přínosy informačních a komunikačních technologií ve veřejných knihovnách v České republice: Závěrečná zpráva* [online]. TNS – Bill&Melinda Foundation, 2013 [cit. 2013-11-02]. Dostupné z: http://www.ikaros.cz/images/201308/Cross-European_Libraries_Survey_CZE.pdf#.

mladém věku, potom jich určitá část v období aktivní ekonomické činnosti knihovny opouští, aby se do nich po odchodu do důchodu zase vrátila.

Knihovny slouží ve větší míře vzdělaným lidem, kteří také patří do kategorie silných čtenářů. Ze skupiny vysokoškoláků navštěvuje knihovny téměř polovina populace (45 %) a najdeme zde také pouhých 16 % těch, kteří v knihovně nikdy nebyli. Naopak ze skupiny obyvatel se základním

muži. Jestliže v rozhodovacích orgánech zasedají většinou muži, z nichž 47 % nikdy v knihovně nebylo a nikdy ji nepotřebovalo, je to z hlediska současnosti a zejména budoucnosti knihoven poměrně rizikový faktor.

Pokud si celkovou populaci, která navštěvuje knihovny, rozčleníme po desetiletích, je zřejmé, že veřejné knihovny slouží všem věkovým kategoriím obyvatel. Výraznou skupinu představují mladí lidé v rozmezí 15 až 29 let, kteří tvoří téměř třetinu uživatelů (celkem 27 %). Pokud bychom k tomu připočetli ještě děti do 15 let, které nebyly předmětem šetření, pak mládež celkově představuje nejvýraznější skupinu aktivních uživatelů veřejných knihoven. Na této charakteristice není nic neobvyklého a výjimečného, jednoznačně prokazuje význam veřejných knihoven jako důležité infrastruktury vzdělávacího systému a jako zázemí volnočasových aktivit dětí a mládeže. Děti a mladí lidé musejí zvládnout čtenářskou gramotnost, aktivně se vzdělávají, získávají informace, učí se s informacemi pracovat, vyhodnocovat je, ale i poznávají svět prostřednictvím literatury a umění. K tomu jim pomáhají veřejné knihovny, které jsou na rozdíl od školy nepovinné a zcela otevřené.

Druhou největší skupinu návštěvníků tvoří lidé starší šedesáti let (celkem 31 %). Nejméně zastoupenou skupinou jsou návštěvníci ve věku 50 až 59 let (11 %).

Při podrobnějším pohledu zjišťujeme, že existují značné rozdíly v míře využívání služeb knihoven uvnitř jednotlivých věkových kategorií. Z tohoto hlediska tvoří nejaktivnější skupinu návštěvníků knihoven mladí lidé. V případě věkové kategorie 15 až 19 let využívalo knihovny 47 % lidí. Z kategorie seniorů 60 až 69 let navštěvuje knihovny 38 % lidí. Naopak u věkové skupiny 30 až 39 let navštěvuje knihovny pouze 24 % lidí. Věkové rozložení návštěvníků knihoven lze z hlediska celoživotního cyklu interpretovat tak, že studující a aktivní čtenáři začínají v knihovně ve svém

vzděláním navštěvuje knihovny pouze necelá třetina (27 %), naopak téměř polovina (45 %) z nich v knihovně nikdy nebyla.

Návštěvníky knihoven od ostatní populace výrazně rozděluje jejich vztah k samotné aktivitě čtení. Obecně platí, že čím více člověk čte, tím je pravděpodobnější, že také využívá knihovnu. Ze skupiny „vášnivých čtenářů“, kteří přečtou za rok více než 50 knih, navštěvuje knihovny 73 %. Naopak ze skupiny „sporadických čtenářů“ (1–6 přečtených knih za rok) chodí do knihoven pouze 21 %. Nečtenáři knih jsou v knihovnách spíše výjimkou (2 %).

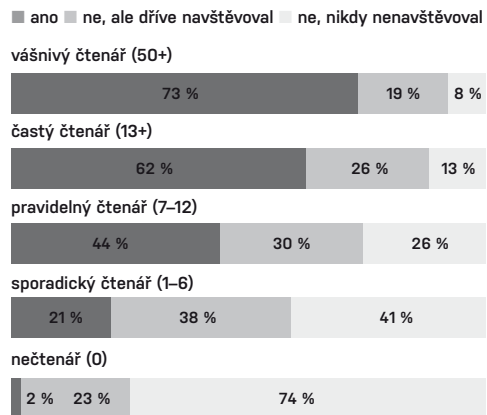
Jiným úhlem pohledu na návštěvníky knihoven může být jejich ekonomická aktivita. Z hlediska provedeného průzkumu převažuje mezi návštěvníky knihoven skupina ekonomicky aktivních obyvatel (51 %), tj. zaměstnanci, úředníci, podnikatelé, rolníci apod. V této souvislosti je nutno upozornit, že ve struktuře návštěvníků knihoven chybí rozsáhlá skupina dětí do 14 let, která nebyla předmětem průzkumu.

Nejvýraznější podíl ve skupině ekonomicky neaktivních návštěvníků knihoven tvoří senioři (27 %) a nezanedbatelnou část tvoří i nezaměstnaní (4 %), což zvýrazňuje úlohu knihoven při překonávání sociálního vyloučení. Opět existují značné diference v míře napojení těchto sociálních skupin na aktivity knihoven. Ze skupiny studentů navštěvuje knihovny více než polovina (54 %), ze skupiny seniorů je to 36 % návštěvníků, ale naopak výrazně méně navštěvují knihovny lidé ze skupiny ekonomicky aktivních (28 %) a nejmenší podíl z tohoto hlediska tvoří skupina nezaměstnaných 24 %.

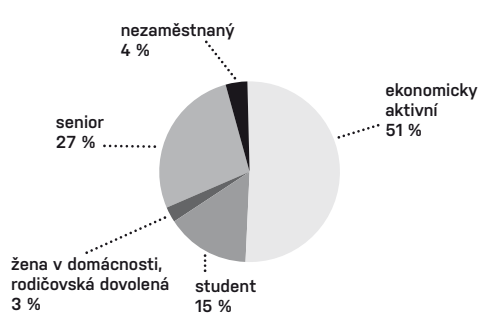
Ačkoliv se velmi často tvrdí, že knihovny jsou zařízením pro chudé, kteří si nemohou dovolit nakupovat knihy a časopisy, skutečnost je značně odlišná.

Poslední pohled na návštěvníky knihoven můžeme uplatnit z hlediska jejich finanční situace a výše příjmů na člena domácnosti. Pro zprůsvětlení je nezbytné upozornit na fakt, že 36 % dotázaných na tuto otázku neodpovědělo. Ačkoliv se velmi často tvrdí, že knihovny jsou zařízením pro chudé, kteří si nemohou dovolit nakupovat knihy a časopisy, skutečnost je značně odlišná. Více než polovina návštěvníků knihoven (61 %) je tvořena těmi, jejichž příjem na jednoho člena domácnosti dosahuje hodnoty více než 10 000 Kč,

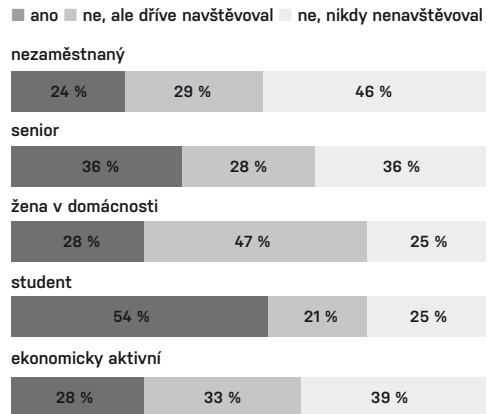
Graf č. 6 Návštěvníci knihoven – intenzita čtení

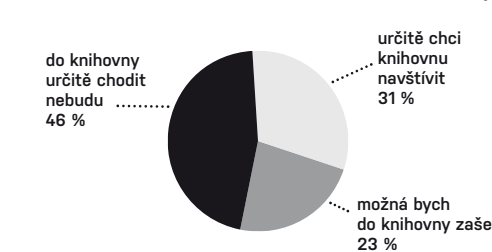
Graf č. 7 Návštěvníci knihoven – ekonomická aktivita

Graf č. 8 Návštěvníci knihoven – ekonomická aktivita

Graf č. 9 Plánovaná návštěva knihovny

následuje skupina s příjmy v rozsahu 5001 až 10 000 Kč (36 %). Skupina návštěvníků s nejnižšími příjmy – do 5000 Kč na člena domácnosti tvoří pouze 3 %.

Často se také hovoří o tom, že lidé chodí do knihoven, aby nemuseli nakupovat knihy. Celostátní průměr ukazuje, že 48 % populace nakupuje knihy. Pokud se podíváme podrobněji na návštěvníky knihoven, zjistíme, že 60 %

těch, kteří navštěvují knihovny, také knihy kupuje. Lze tedy konstatovat, že lidé, kteří hodně čtou, většinou chodí do knihoven a také knihy nakupují.

Na závěr se podívejme na to, jaká je prognóza budoucí návštěvy knihoven. Třetina (31 %) české veřejnosti má v plánu příští rok určitě navštívit veřejnou knihovnu. Jsou to samozřejmě z velké části současní návštěvníci knihoven (94 %). Dalších 23 % není ještě rozhodnuto, zda veřejnou knihovnu navštíví, ale uvažuje o tom – jsou to ti, kteří knihovnu dříve navštěvovali, ale přestali (69 %).

Téměř polovina (46 %) Čechů pak deklaruje, že veřejné knihovny v příštím roce rozhodně nenavštíví. Jsou to osoby, které do knihovny nikdy nechodily (68 %).

ZÁVĚRY

- Periodické průzkumy vztahu dospělé populace ke čtení a knihovnám naznačují, že existuje trend poklesu zájmu určitých skupin o služby veřejných knihoven. Značný pokles lze zaznamenat zejména u mužů. Tato zjištění jsou v určitém rozporu s výsledky statistiky veřejných knihoven, která od roku 1992 vykazuje trvalý nárůst počtu návštěvníků knihoven.
- Knihovny musejí věnovat zvýšenou pozornost získávání nových čtenářů či návštěvníků. Musejí se také soustředit na to, aby ta část populace, která z různých důvodů knihovny nenavštěvuje a nevyužívá, byla dobře informována o tom, k čemu a komu knihovny slouží a jaké jsou jejich funkce ve společnosti.
- Mezi neaktivnější skupiny návštěvníků veřejných knihoven patří na jedné straně mladí lidé do 29 let a na druhé straně skupina seniorů.
- Knihovny navštěvují a využívají více vzdělaní lidé a ti, kteří jsou silnými až vášnivými čtenáři knih.
- Knihovny využívají převážně ekonomicky aktivní lidi a výraznou skupinu návštěvníků tvoří senioři, studenti všech typů škol, ženy v domácnosti a osoby na rodičovské dovolené. Menší skupinu tvoří nezaměstnaní.
- Knihovny nejsou zařízeními pouze pro ekonomicky slabou část populace, naopak je převážně využívají lidé, jejichž příjmy na člena domácnosti přesahují částku 10 000 Kč měsíčně.
- Návštěvníci knihoven nakupují více knih než běžná populace.
- Téměř polovina dospělé populace (46 %) říká, že v nejbližší době veřejnou knihovnu nenavštíví.

„Každá koruna, kterou investujeme do webu, je koruna, kterou investujeme do nějaké služby...“

→ Jak vnímáte situaci v oblasti automatizace knihovnických procesů v ČR a ve světě?

Tohle je tak obecná otázka, že na ni lze těžko odpovědět už proto, že není jedno „ve světě“ – je jedno Česko, ale není jedno zahraničí. Pro nás je zajímavé dívat se, jak to vypadá v zemích, které jsou ze své podstaty relativně malým a chudým trhem, protože tam lze srovnávat. To, jak vypadá automatizace ve velkých a navíc anglicky mluvících zemích, je z mnoha důvodů těžko porovnatelné s tím, co se děje u nás. Myslím, že u nás je specifické – a k tomu se asi ještě dostaneme –, že náš trh je nejvíce ovlivněn těžko pochopitelným názorem velkých světových hráčů, kteří se na začátku 90. let rozhodli, že nejsme zajímaví. Myslím, že dnes jich velmi mnoho hořce lituje a já jsem byl mnohokrát různě oslovován obchodními zástupci velkých zahraničních firem, které se automatizací zabývají, protože oni by sem dnes rádi „strčili nohu“, ale tehdy to prokoučovali.

→ Jak vlastně došlo k tomu, že máte, možná jako jediná knihovna v České republice, svůj vlastní knihovní systém – Koniáš?

Když jsem nastupoval do knihovny v roce 1992 s tím, že mým úkolem je vybrat, co si má knihovna pořídít k tomu, aby mohla fungovat na počítačích, začal jsem hledat a ke svému úžasu jsem zjistil, že nic takového na trhu není. Měl jsem poměrně jasné představy o parametrech takové věci, například že musí umět jeden výpůjční protokol pro všechny pobočky dohromady, že to musí být něco, co může běžet nad čtyřiceti pobočkami, že musí existovat centrální evidence toho, kde daná kniha zrovna je, že nebudeme mít čtyřicet registrací čtenářů, ale jednu apod. To technologicky jasně vyžadovalo jiné síťové ře-

šení než na úrovni např. file serveru. V podstatě už v té době bylo jasné, že kromě SQL asi není žádná jiná alternativa – buď SQL, nebo nějaká jiná podobná databáze. Navíc jsem chtěl standardy, a to průmyslové standardy, od nepaměti jsem velmi nedůvěřivý vůči specifickým knihovnickým standardům, které si dělají knihovny jenom pro sebe. Myslím, že všude, kde se dá použít průmyslový standard, tak se má použít.

Měl jsem tedy jasnou představu o tom, co hledám a zjistil jsem, že neježeně nenajdu nic, co odpovídá této představě, ale nemohl jsem najít nic, co by i jen vzdáleně vypadalo, že je funkční, protože všichni velcí hráči, kteří by takovou věc uměli dodat, se rozhodli náš trh ignorovat. Baval jsem se s jedním velkým dodavatelem systému, který říkal: „Ale my vám to do češtiny nepřeložíme, nemohli byste to mít v angličtině?“ Já říkám: „My jsme veřejná knihovna, tady se mluví česky, já nemůžu našim uživatelům říct, ať se naučí anglicky, aby si mohli půjčit knížku.“ A on říká: „To je škoda, ale vy jste prostě příliš malý trh...“ Takže všechna jednání na tohle téma zkrachovala. Tehdy se sem zvenčí dostali jenom dva zahraniční dodavatelé, kteří usoudili, že náš trh je zajímavý, a to byl dnešní TINlib od IME – ten ve své době získal poměrně reprezentativní zastoupení – a Ex Libris s Alephem. Ten tehdy vůbec neměl fungující výpůjční modul. V té době jsme v zahraničí zjišťovali, kde všude jsou jeho instalace a ukázalo se, že jsou hodně silní v katalogizaci, protože pro ně díky izraelskému původu práce s různými abecedami byla životní nutností, a že se jednoznačně zaměřovali na akademickou sféru, kde je velmi důležité mít kvalitní katalog, ne už tak výpůjční protokol – a velmi podobně to bylo s TINlibem. A to byli jediní dva zahraniční vý-

RNDr. TOMÁŠ ŘEHÁK

(nar. 1964) vystudoval Matematicko-fyzikální fakultu Univerzity Karlovy v Praze, kde jej zaujala teoretická matematika, z níž v roce 1988 složil státní rigorózní zkoušku a získal akademický titul, a také rodící se možnosti výpočetní techniky. Později nastoupil do výpočetního střediska Vysoké školy chemicko-technologické jako programátor-analytik.

V roce 1992 opustil vysokoškolskou půdu a na základě vítězného konkurzu nastoupil do Městské knihovny v Praze jako specialista a interní poradce v oblasti IT. Z poradenské role přešel k výkonnému managementu – vybudoval oddělení IT, které pod jeho vedením vyvinulo dodnes používaný knihovní systém Koniáš. V roce 2001 byl jmenován náměstkem zodpovědným za strategický rozvoj (a přípravu dlouhodobé strategie MKP). V létě 2002 jej pak primátor hlavního města jmenoval ředitelem Městské knihovny v Praze. Pod jeho vedením získala MKP v roce 2009 státní cenu Ministra kultury a titul Knihovna roku.

robcí, kteří se na náš trh tehdy pustili, měli zde zastoupení a chtěli něčeho dosáhnout. Velmi jsme to zvažovali, protože tou dobou už bylo jasné, že Aleph byl zvolen CASLINem, tak jsme si říkali: „Když se do toho rozhodne jít národní knihovna a když se do toho vrhne milion dolarů z Mellonovy nadace, tak to musíme brát vážně,“ nicméně jsme zjistili, že jako veřejná knihovna s Alephem nemáme naději.

Díky této prapodivné politice velkých zahraničních výrobců zde vznikl trh pro lokální producenty, kteří využili příležitosti. Myslím, že je to docela unikátní, nikde ve světě jsem se nesešel s tím, že by výraznou většinu národního trhu knihovních systémů mělo několik relativně malých lokálních výrobců. Bývá to buď tak, že to je lokální výrobce, a pak je zpravidla monopolní a jde o velkou veřejnou zakázku, kdy nějaká firma vysoutěží dodávku knihovního systému pro celou zemi (tam bývá z politických důvodů snaha směřovat k domácímu producentovi – i když dnes v EU to už tak úplně lehce nejde, ale tehdy ta snaha byla), anebo to jsou velcí nadnárodní hráči. U nás se v tomto směru přihodilo něco jiného. Myslím, že dnes by sem spousta zahraničních firem ráda vstoupila, ale ono není kam, protože trh je prostě plný.

→ Když se dnes díváte na tehdejší rozhodnutí vlastního vývoje, myslíte, že přijde chvíle, kdy jej zrevidujete a zamyslíte se nad tím, jestli pokračovat, nebo systém změnit?

Tahle chvíle přišla už několikrát a děláme to periodicky, takřka povinně. Máme strategii knihovny

jako celku na dané období a součástí přemýšlení o této strategii je vždycky diskuse, jestli dál pokračovat v údržbě vlastního systému, nebo jestli změnit koně a přepřáhnout. To je podle mého názoru povinné bez ohledu na to, jestli má knihovna systém vlastní, nebo koupený. Myslím, že tato otázka – „Co bychom udělali dnes, kdybychom začínali?“ – by se měla povinně jednou za tři až pět let položit na stůl a pokud zní odpověď: „Dnes bychom udělali něco jiného,“ tak následuje druhá otázka: „Dobrá, a v situaci, kdy něco máme, a dneska víme, že bychom zapřáhli jiného koně – je to důvod přepřáhnout?“ Tímhle je zapotřebí povinně projít. V našem případě tento assessment vždycky dopadl tak, že zůstáváme u Koniáše. Je to drahé a vždycky jsme věděli, že to drahé bude. Vývoj vlastního systému je nejdražší způsob, jak se k němu dostat. Logicky to vyplývá ze samé podstaty softwarového vývoje a replikovatelnosti – ve chvíli, kdy mám systém pro jednu jedinou knihovnu, tak se nemám s kým podělit o náklady. Na druhou stranu si myslím, že kromě toho, že to tehdy bylo jediné možné rozhodnutí, tak to přineslo řadu benefitů, které jsme si v té době úplně nedokázali uvědomit. Tehdy to bylo svým způsobem vynucené – není jiná možnost, tak to takhle uděláme. Dneska vím, že díky tomu se nám například podařilo udělat poměrně důsledný reengineering služeb, to byla trochu moje zatvrzelost, která našťastí našla podporu u tehdejšího vedení – u paní ředitelky Bimkové. Říkal jsem, že než začneme cokoli vytvářet, je třeba mít jasný funkční model, který se musí postavit znovu. Nechtěli jsme napsat model, který

bude kopírovat stávající postupy, jen místo razítka tam bude čtečka čárového kódu. Chtěli jsme znovu vymyslet funkční model toho, jak knihovna má fungovat a na ten potom nasadit informační technologie. Navíc se to shodou okolností sešlo se stavební rekonstrukcí ústřední knihovny, což byla dvouapůlletá záležitost, která probíhala v letech 1996–1998. To byla svým způsobem riskantní záležitost, protože jsme se rozhodli, že knihovnu po rekonstrukci otevřeme úplně jinak fungující, že změníme všechno. Nejenže tam nebudou razítka, ale počítače, nejenže ten dům bude zevnitř vypadat jinak, ale chtěli jsme kompletně změnit funkční model, jako bychom stavěli knihovnu na zelené louce od roku 1995. Od doby, kdy jsem nastoupil do knihovny, jsme se tři roky oním funkčním modelem zabývali, a trvalo to vlastně až do roku 1998, kdy jsme knihovnu opravdu otevřeli. Myslím, že toto „totální zemětřesení“ byl pro knihovnu poměrně výrazný kick-off – velmi silný impuls k proměně služeb a filozofie v celé řadě věcí. Domnívám se, že by to bez vlastního systému neproběhlo, protože takhle jsme měli opravdu pocit, že jsme na zelené louce. Knihovna se překopat, systém budeme dělat na míru, ten nás nelimituje, takže se pojdme bavit o tom, jak chceme poskytovat služby. Nejsme vázáni ničím jiným, než že chceme dobře poskytovat služby v novém domě, to je jediné – a je výborné, když tímhle čas od času může knihovna projít. My jsme to mohli dělat naostro, ale je dobré i to, když to knihovna může uskutečňovat alespoň myšlenkově, kdy si zkusí říct: „Pojďme zapomenout na to, že teď máme něco a máme tuhleto a támhleto, a pojdme vymyslet, jak by dnes měly vypadat služby.“

→ Vaše webové stránky jsou ojedinělou ukázkou provázání katalogu se „zbytkem webu“. Jak jste k tomu došli, jak dlouho trvala realizace? Bylo to náročné? Jak celý ten proces probíhal?

Náročné to samozřejmě bylo a bylo to svým způsobem podobné. Na tomto projektu se podílelo dost lidí, kteří měli tu výše popsanou zkušenost z 90. let. To, co máme dnes, je zhruba třetí generace našeho webu. Měli jsme jasnou představu o tom, že web musí vypadat úplně jinak, měli jsme pocit, že se v téhle zemi není moc čím in-

spirovat a že to musíme vymyslet. Tentokrát už jsme dost investovali prostředky do komerčních konzultací, měli jsme několik konzultantů z různých firem, kteří na tom s námi spolupracovali, a i potom s pozdějšími dodavateli jsme vymýšleli, jak by to mělo vypadat. Podílelo se na tom několik špičkových firem, za kterými byly úspěšné weby zvenku. Měli jsme také najaté poradce na samotný proces změny. Opět jsme k tomu přistoupili tak, že jsme si řekli: „Pojďme zapomenout, že jsme měli nějaký web a jdeme vymyslet znovu jak to dělat.“ Základní premisa, ze které jsme vycházeli, je, že web musí být služba, nikoli nástěnka, ale služba. Celé se to musí podřítit tomu, že každá koruna, kterou investujeme do webu, je koruna, kterou investujeme do nějaké služby a ta musí být lidem k něčemu, musejí mít pocit, že něco dostávají, když na ten web jdou. A pak bylo samozřejmě pár dalších věcí, které patřily k těm filozofickým, základním koncepčním rozhodnutím: uvědomění si, že na webové stránky vždycky lidé „lezou oknem a ne dveřmi“, že web musí být dobře prohledávatelný všemi možnými vyhledávači, že nesmíme spadnout do zóny šedého webu, že se to celé musí vyjadřovat jazykem zákazníka. Právě to, že jde o propojení katalogu a něčeho dalšího, je přesně ten pohled, který jsme neměli, protože *katalog* je něco, co zákazníka zásadně nezajímá – on chce službu, on se chce z našeho webu něco dozvědět, a tak jsme přemýšleli, co by tak mohl chtít vědět.

Vrátím se ještě ke Koniášovi: pamatuji si, že když jsme v roce 1998 otevřeli a veřejnost se poprvé setkala s Koniášem, vyšel v časopise *Ikaros* článek, ve kterém autoři vyjadřovali zděšení z našeho přístupu jednoho okénka, do kterého člověk něco zadá a ono to něco „vyplivne“, protože všechny knihovní systémy měly okénka typu „sem napište křestní jméno autora, sem příjmení autora, sem napište rok vydání, dodejte tam pár logických operátorů a dostanete ten správný výsledek“. Když jsme psali Koniáše, měli jsme na paměti, že takhle lidé nefungují, takhle fungují knihovníci (proto jsme nabídli i knihovnické vyhledávání), ale vůči čtenáři se to musí chovat jako Google. (Bylo to v době, kdy Google ještě neexistoval – tehdy jsme mluvili o AltaVistě.) Věřili jsme, že právě tak to má být – jednoduché okno a ať počítač přemýšlí o tom, jak jsem to myslel. Žádné „záhlaví“ apod., napíšu prostě „Karel ča-

pek“ a ať si počítač poradí. No a s webem už jsme věděli, že máme k dispozici technologie, které umějí mnohem víc než to, co máme v Koniášovi. Vyhledávání v Koniášovi jsem psal ještě já, dodneška to funguje, jsou to procedury, které jsem psal někdy před patnácti lety, a je to „dřevorubecká“ technologie. V případě webu jsme měli v úmyslu nasadit něco velkého, profesionálního, nějaký enterprise search engine a discovery, takže jsme věděli, že to bude mít úplně jiné možnosti. Bylo jasné, že v reálu to opravdu musí být to jedno okno, ale když člověk napíše *Karel Čapek*, tak to neznamená, že chce jenom knihu o Karlu Čapkovi. Prostě ho z nějakého důvodu zajímá Karel Čapek. Tak mu nabídneme všechno, co víme o Karlu Čapkovi. Nabídneme mu všechno, co máme v katalogu o Karlovi Čapkovi a od Karla čapka. Pojdme mu nabídnout všechny naše články, které máme na webu. Pojdme mu nabídnout, že v sálech je pořad o Karlu Čapkovi. Ať si to pak vytřídí – na to jsou fasety – kdy řekne „ale já jsem chtěl knihu a chtěl jsem ji v angličtině“ – ať si to upřesní sám. Ale na první dotaz mu nabídneme všechno.

→ Co vše s tímto dále souviselo?

Další věcí, kterou jsme si uvědomili, bylo, že nám opravdu nezbyvá nic jiného než FRBR. Je to velmi pracné, ale jinak to nejde. Ukázalo se, že to, jak jsme Koniáše navrhli v 90. letech, tomu přímo nahrávalo. My jsme měli s FRBR asi mnohem menší problémy než kterýkoli jiný producent, protože jsme důsledně už tehdy pracovali s entitami. Nikdy jsme *Karla Čapka* nevníмали jako nějaký *atribut Dášeňky*, v naší databázi to byla vždy samostatně existující entita a existovala vazba, která říkala, že Dášeňka a Karel Čapek jsou ve vztahu, že Karel Čapek napsal Dášeňku, ale byl to samostatně existující subjekt. A díky této architektuře se nám FRBR zavádělo poměrně dobře. Bylo nám jasné, že když někdo napíše *Dášeňka* a my mu nabídneme všechno o ní, většinu lidí je, po pravdě řečeno, jedno, jestli je to vydání z roku 1960 nebo 1941 nebo 1995 – prostě si potřebuje *Dášeňku* přečíst, protože má zpracovat referát anebo to chce číst dětem večer před spaním. My už jsme dávno měli rezervace na tituly (některé dřevní systémy měly rezervace na konkrétní svazky), tak jsme si řekli, že musíme začít dělat rezervace na dílo. Že první

Dášeňka, která se objeví, je ta, kterou čtenář chce a je mu úplně jedno, ze kterého je roku. A musí mít možnost říct, že ji chce v češtině, že to má být tištěná kniha atd., tzn. potřebujeme dílo, vyjádření a titul, tak jak je to vyjádřeno ve FRBR. Zaradovali jsme se, že existuje nějaký standard, který můžeme převzít. To byla tedy druhá věc – implementujeme-li důsledně FRBR, posuneme to celé dál.

Bylo to zhruba ve stejné době, kdy už jsem začal kolegy „surově“ tlačit k vracení a půjčování všude, což je myšlenka, kterou jsem si přivezl ze Spojených států. Tam jsem viděl, jak to funguje, a řekl jsem si, že tak to budeme dělat taky, protože to je pro dobro čtenáře. Ono to tak funguje i leckde jinde, například ve Skandinávii působí aliance knihoven. V Dánsku, když si půjčíte v Aarhusu knížku, tak ji můžete vrátit v Kodani. Samozřejmě knihovna v Aarhusu a knihovna v Kodani nemají společného nic kromě toho, že jsou to dánské knihovny, každá má jiného zřizovatele, jiný rozpočet, ale ony si to mezi sebou nějak vypořádají. Tak jsem si říkal, že když to v Dánsku umějí aliance nebo federace institucí, které jinak nemají nic společného, tak to musejí umět pobočky, které patří do stejného podniku.

Vracení kdekoli – to dělají na západ od našich hranic skoro všichni už dávno. To co jsem si přivezl z Ameriky, byl princip těkavého fondu. Když si v rámci jednoho systému něco půjčíte v jedné pobočce a vrátíte v jiné, neznamená to, že okamžitě radostně vyrazí auto a převezte tu knihu zpátky. Je to knížka Městské knihovny v Praze, tak ji v té nové pobočce dáme do regálu, ať si ji někdo půjčí. Budeme převážet knihu jenom tehdy, když víme, že to potřebujeme, protože dochází k nějaké nerovnováze, že se někde „hromadí horníci“, řečeno s Cimrmanem, nebo že někde jsou tři exempláře něčeho a jinde chybí. Převážet se musí, ale počet knih, které převážíme, se nám podařilo zredukovat na menšinu. Většina vrácených věcí zůstane tam, kde se vrátily a převáží se toho málo, což dramaticky šetří náklady. To byl první krok. Pak jsme k tomu přidali půjčování kdekoli, tzn. že si v rámci služby rezervace člověk zvolí, kde si knihu vyzvedne. A zase zpět k webu – tyhle dvě věci probíhaly ve stejné době. Řekli jsme si, že to musí být jednoduchá, snadno srozumitelná služba, musíme přestat mluvit o *rezervacích, blokacích, dovozech...*

Ta služba musí spočívat v tom, že čtenář řekne „já chci tuhle knížku“ a řekne to na úrovni FRBR – vyjádření – „chci nějakou Dášeňku vytištěnou v češtině, chci ji na tuto pobočku a chci ji tam co nejdříve – je mi úplně jedno, odkud mi ji tam přivezete, to je váš problém, je mi úplně jedno, které to bude vydání, já chci prostě Dášeňku a chci ji tady, na mé pobočce, kterou mám za rohem“. To je jednoduše popsaná služba, takhle se to dá prezentovat, tohle lidé pochopí. Co všechno za tím musíme schovat, to je náš problém, to je naše starost.

→ Jak se tento koncept promítl do webu?

Poměrně výrazně, dívali jsme se na to jako na e-shop. Když si v e-shopu objednáš pračku, chci ji na tuhle adresu, neřeším, z kterého skladiště přijede a neřeším, jestli to dopravuje tenhle nebo tamhleten – ne, já chci tuhle pračku a chci ji sem. A tyhle dvě věci, tzn. dostupná síť, která má jeden fond, kde si můžu cokoli z toho dvou a půl milionu knihovních jednotek objednat do kterékoliv pobočky a můžu to kdekoli vrátit, jsme chtěli s novým webem spojit tak, aby se stal e-shopem nad novou jednotnou sítí, která v tomto směru bude skutečně dostupná a malé pobočky získají nový smysl a nový důvod existence. Léta jsme měli strategii redukce velkého počtu našich poboček a dnes paradoxně informační technologie ty malé pobočky zase vracejí do hry. Pobočka, která má tři tisíce svazků, je pobočka, kterou – když ji máte vedle domu – máte

rychle přečtenou. Pobočka, která má tři tisíce svazků pokaždé jiných, které se neustále točí a ještě si můžete cokoli cíleně objednat, má na jednu trochu jiný půvab. Web se tak stává integrální součástí nějaké služby.

To byla zhruba filozofie, na jejímž základě jsme web dělali. Bylo to strašně moc práce a bylo to taky drahé. Náklady rozhodně překročily naše původní představy a rozpočet. Na druhou stranu se to opravdu stalo integrální součástí našich služeb. Kromě toho, že to bylo drahé – technologicky to problém nebyl –, tak byl problém s lidmi, dodneška se s tím řada mých kolegů nesmířila. Přestaly existovat fondy jednotlivých poboček. Dříve jsme lepili do knížek ex-libris podle toho, které pobočce patří, což ztratilo smysl. Dnes už tam žádné označení pobočky nedáváme, máme prostě fond městské knihovny, který těká mezi pobočkami a daná pobočka už nikdy nebude mít ty knížky, které má dneska, zítra bude mít jiné a pozítří zase jiné a už se to nikdy nezopakuje, stále se to proměňuje – a tohle se ukázalo být pro řadu mých kolegů traumatizující. Knihovníci mají ke knihám většinou velmi hluboký vztah (znám knihovníky, kteří mají mnohem hlubší vztah ke knihám než ke čtenářům) a představa, že „jejich“ knížky se někam vytrácejí a naopak jim přicházejí „cizí“, je velmi těžko stravitelná. Někteří to dodneška nevstřebali.

(Dokončení příště)
Ptal se JAN KAŇKA

CO PRO VÁS PŘIPRAVUJEME...

- Krajské digitalizační projekty: Digitalizace v Moravskoslezském kraji
- INSPIRACE Z KNIHOVEN:
  - „Křeček“ v knihovně aneb Čtenářská spokojenost se službami
  - Výtvarné aktivity jako součást portfolia knihovnických služeb
  - PRÁVNÍ PORADNA: Souběžný pracovní poměr a dohoda o provedení práce u zaměstnanců knihoven
  - Z POKLADŮ... Pedagogické knihovny J. A. Komenského v Praze a další příspěvky

Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě 2013

V listopadu loňského roku se zájemci o dění v paměťových institucích a zejména o jejich spolupráci při využívání informačních a komunikačních technologií pro ochranu a zpřístupnění kulturního dědictví sešli již počtrnácté. V Národním archivu v Praze – Chodovci proběhla ve dnech 27. a 28. 11. 2013 již tradiční konference Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě.

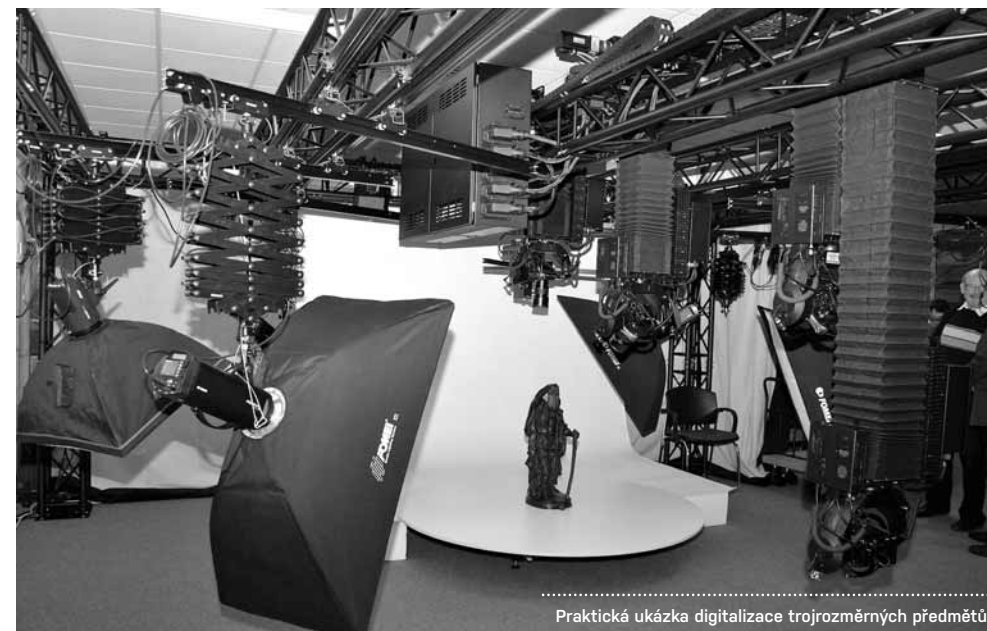

Vít Richter (vlevo) v diskusi s Filipem Šířem při prezentaci Virtuální národní fonotéky

Program loňské konference nabídl úvodem blok slovenských příspěvků. Kolegové z různých institucí prezentovali některé z digitalizačních projektů (Národný projekt Digitálne múzeum, Digitálna galéria), které jsou realizovány za podpory Evropské unie z Operačního programu informatizace společnosti (OPIS), jehož prioritní osa č. 2 je zaměřena na rozvoj paměťových institucí a fondů a obnovu jejich národní infrastruktury. Nechyběli ani zástupci firem, kteří představili konkrétní technologie a systémy řešící praktickou stránku

digitalizačních procesů i způsoby prezentace jejich výsledků. Návštěvníci konference si mohli prohlédnout velkoformátové, 3D skenery a další techniku vystavenou přímo v přílehlých prostorech konferenčního sálu, kde bylo možné si nechat ukázat reálnou digitalizaci různorodých předmětů.

V prvním a zejména následujícím dni ale samozřejmě nechyběli ani přednášející z České re-

Praktická ukázka digitalizace trojrozměrných předmětů

publiky. Vystoupili s informacemi o projektech, s jejichž vývojem jsme seznamováni pravidelně, či představili aktivity na poli digitalizace nové. Mezi ty tradiční patřila například prezentace o Manuscriptoriu, projektu INTRPRI, Registru digitalizace, České digitální knihovně a další. Opakovaně jsme se mohli setkat s problematikou digitalizace a prezentace starých map, s projekty Národního filmového archivu, Státního oblastního archivu v Třeboni či s portálem Osobnostiregionu.cz. V referátech jsme se tak mohli u řešených projektů seznámit s jejich aktuálním stavem, novinami či výhledy do budoucna.

Své místo si v programu opětovně našel připravovaný Centrální portál knihoven, nemohl chybět Kramerius či projekty Národního archivu. Osobně mě nejvíce zaujala například témata digitalizace archivních dokumentů o studentech pražských univerzit, digitalizace dlouhohrajících desek z fondu Městské knihovny v Praze či Virtuální národní fonotéka. Velmi zajímavá byla ukázka digitalizace starých glóbbů.

Závěrečným zpestřením, které však přineslo neméně důležité informace, bylo téma on-line ko-

munikace paměťových institucí s Ministerstvem vnitra při ochraně kulturního dědictví. Zazněly podstatné rady, jak správně popisovat a dokumentovat předměty z různorodých sbírek, aby byla v případě jejich odcizení a znovunalezení možná co nejsnadnější identifikace a nic nebránilo návratu jejich právoplatnému majiteli.

Konference nabízí každoročně mnoho inspirace z oblasti vzniku, ukládání, archivace i prezentace digitalizovaných dokumentů a objektů, nejímak tomu bylo i tentokrát. Všechny prezentace jsou vystaveny na stránkách <http://www.skipcr.cz/akce-a-projekty/akce-skip/14.-konference-archivy-knihovny-muzea-v-digitalnim-svete-2013>, kde si je mohou zájemci nerušeně prohlédnout či připomenout. Některé vám zprostředkujeme také ve *Čtenáři* formou příspěvků. Již na této stránce začíná jeden z nich.

V pořadí 15. ročník konference Archivy, knihovny a muzea v digitálním světě se uskuteční ve dnech 26.–27. 11. 2014.

LENKA ŠIMKOVÁ ctenar@svkkl.cz
Foto Nadě Slezáková

Hudební úsek Ústřední knihovny MKP

debním oddělení, které se až do roku 1996 nazývalo Knihovna Bedřicha Smetany, se tento fond stal nesmírně populární. V roce 1982 byla otevřena knihovna v Bohnicích, kam byla přenesena funkce Obvodní knihovny pro Prahu 8. Bylo dohodnuto, že zde bude hudební oddělení s audiálním úsekem – první po hudebním oddělení ústřední knihovny. A protože se již několik let nakupovaly gramofonové desky a magnetofonové kazety i do obvodních knihoven, bylo vhodné je začít půjčovat i absenčně. Absenčně se fond půjčoval zhruba do konce 80. let a obrat výpůjček byl skutečně veliký. V průběhu 90. let převzaly štafetu nové nosiče, po magnetofonových kazetách to byly hlavně CD (compact disc) a vývoj fondu se vydal novým směrem. V první polovině 90. let byl ukončen nákup nových LP desek, které také postupně zmizely z trhu. Ke konci této dekády byl zohledněn stav fondu a pro budoucí uchování byl, alespoň v MKP, vyjmut z absenčního půjčování. Na pobočkách se gramodesky půjčovaly absenčně až do doby, kdy byly postupně zautomatizovány všechny pobočky. Pak tam fond zanikl. V elektronickém katalogu nebyly gramofonové desky zpracovány a v hudebním úseku ÚK MKP a na pobočce v Bohnicích se půjčovaly desky pouze k poslechu v knihovně [Navrátilová 2003].

Znovuoživení gramofonových desek

V polovině roku 2011 se začalo jednat o možnosti klasického půjčování LP desek, a to absenčně na pobočce Bohnice a prezenčně, z důvodu konzervační povinnosti a ochrany

unikátního fondu, v Ústřední knihovně. Fond LP desek byl v průběhu let v databázi Koniáš aktualizován tak, že bylo možné zahájit přípravu jeho půjčování čtenářům. Do databáze se, bohužel, ukládalo bez věcného a jmenného zpracování a bez rozepsání jednotlivých skladeb – pouze základní uložení titulu, svazky s čárovými kódy, OCH (tzn. obsahová charakteristika) a signatura. Podrobnější zpracování se nachází pouze ve formě lístkového katalogu. Tradiční signatury používané v MKP od 20. let 20. století měly pro gramofonové desky tuto podobu. Základ tvořilo písmeno V značící vzácné tisky (hudebniny, knihy). K tomuto základu se dále přidávala následující písmena: S – SV (stereo hudební dokument), M – MV (mono hudební dokument). Ve fondu pak existovaly také signatury MM značící malé mono a MS odkazující na malé stereo. Koncem roku 2013 se tyto signatury sjednotily a v databázi najdeme gramofonové desky pouze pod signaturou SV.

Archiv gramofonových desek v MKP

Návrh digitalizace gramofonových desek

Z důvodu ochrany fondu LP desek se vedení MKP rozhodlo doporučit jejich digitalizaci, a to ještě před samotným zahájením nové služby – absenčního půjčování LP v Bohnicích. Jedním z doporučení vedoucí hudebního úseku Mgr. Jany Navrátilové byla digitalizace vybraných LP desek, které se nacházejí ve fondu pouze v jednom exempláři (převážně na pobočce v Bohnicích). V první etapě bylo vybráno přibližně 120 titulů. Seznam unikátních LP de-

Projekt Digitalizace dlouhohrajících desek v Městské knihovně v Praze

Městská knihovna v Praze vlastní unikátní sbírky různých dokumentů – jednou z nich je sbírka gramofonových desek, která stála léta v pozadí. V poslední době zájem veřejnosti o klasické „vinyly“ vzrostl a knihovna se v roce 2011 rozhodla tento fond znovu nabízet svým uživatelům. Po dlouhých diskusích bylo rozhodnuto spustit pilotní projekt digitalizace gramofonových desek a zachránit tak unikátní desky existující ve fondu pouze v jednom exempláři. Projekt původně plánovaný na několik měsíců se rozrostl a nakonec probíhal po dobu téměř dvou a půl let.

Pohled do historie

Hudební úsek Ústřední knihovny MKP existuje jako součást původně Obecní knihovny více než 120 let, tj. od roku 1893. Délkou svého trvání a velikostí fondu patří toto specializované oddělení k nejstarším veřejným hudebním knihovnám v Evropě. MKP od poloviny 60. let až do první poloviny 90. let shromáždila ve svém hudebním katalogu přes 11 000 gramofonových desek, převážně LP (Long Playing – dlouho hrající), ale i SP (Single Play – singl nahrávka) desky či EP (Extended Play – rozšířená nahrávka). První gramodesky se začaly do fondu kupovat již v první polovině 60. let. a v hu-

sek byl sestaven z titulů, které již neexistují v jiném fondu než pobočky MKP – Bohnice, a existují pouze v jednom exempláři. Tituly vybrané pro digitalizaci byly posouzeny z těchto hledisek:

- podle míry jejich interpretační hodnoty,
- podle celkové dramaturgie a významu nahrávky v historii (české) hudby a divadla,
- podle edičního záměru nakladatele,
- podle jejich specifické hodnoty v rámci diskografie jednotlivých interpretů,
- z hlediska absence těchto titulů v současné nabídce nahrávek na trhu.

Dalším doporučením byl výběr unikátních titulů, které jsou ve dvou exemplářích, ale jedná se o jedinečné nahrávky, které chce MKP ochránit (cca 400 titulů). Digitalizace tak umožní nabídku určitého okruhu nahrávek nedostupných na jiných nosičích v celé síti MKP a ochranu nosiče před opotřebením, případně úplným zničením.

Vznik digitalizačního pracoviště a jeho proměny

Koncem srpna 2011 začala příprava nového pracoviště digitalizace LP desek, které bylo umístěno v bývalých prostorách Regionálního fondu v pobočce MKP Bohnice. V průběhu září se postupně začalo s jeho vybavením. Koncem měsíce bylo vše připraveno na samostatné nahrávání LP desek.

Původní pracoviště digitalizace LP desek

Digitalizační pracoviště mělo k dispozici dva stolní počítače, nahrávací program Audacity, externí zvukovou kartu Creative Sound Blaster X-Fi HD a plně automatické gramofony značky

PIONEER PL-990 umožňující výběr velikosti desky LP 30 cm a SP 17 cm a s možností změny rychlosti na 33 ot/min (otáček za minutu) a na 45 ot/min. Bohužel se ukázalo, že plně automatické gramofony nejsou pro potřeby nahrávání LP desek vhodné a po testovacím provozu jsme se pokusili sehnat adekvátní vybavení na digitalizaci gramofonových desek.

V průběhu roku 2012 se nám podařilo vylepšit pracoviště, a to pořízením kvalitnějších gramofonů Pro-Ject Debut Carbon, dokoupením předzesilovačů Pro-Ject Phono Box S a to vše propojit stíněnými kabely. Postupně se pořídilo

Nové pracoviště v Oddělení digitalizace MKP

i další příslušenství (středové závaží, čistící kartáčky atd.). Parametry nahrávání v podobě vzorkovací frekvence, bitové hloubky a zvukového formátu jsou po inspiracích v zahraničí pevně ukotveny podle standardu IASA TC-04-IASA-TC 04 – Guidelines on the Production and Preservation of Digital Audio Objects. Po celou dobu projektu (2011–2013) jsme se snažili sbírat zkušenosti u podobných projektů v zahraničí (Britská knihovna, Kongresová knihovna, Národní knihovna Francie).

Výběr unikátních LP desek z lístkového katalogu hudebního úseku MKP

Většinu kvalitních nahrávek z minulosti (např. klasici vážné hudby), které mají vysokou interpretační, dokumentární či jinou hodnotu, již digitalizovala specializovaná pracoviště a nahrávací studia s nákladným profesionálním vybavením, a bývají často bez větších obtíží dostupné na CD.

Při výběru jsme se snažili klást důraz na nahrávky, které nebyly vydány na jiných nosičích nebo jsou z jiných důvodů těžko dostupné. Proto jsou v našem výběru také výrazněji zastoupeni čeští skladatelé 20. století, stejně jako čeští interpreti. Právě jejich nahrávky jsou něčím jedinečným, co MKP může nabídnout, protože velmi málo z nich je dostupných na CD.

Zvláštní důraz je pak kladen na umění českých interpretů a skladatelů, na vynikající leč méně známé hudebníky zahraniční nebo například na díla nějakým způsobem spjatá s Prahou. Náš výběr poskytne jak díla relativně populární, tak taková, která by při opětovném vydání na CD neslavila velké komerční úspěchy. Vznikne tak specifický soubor digitálních zvukových nahrávek, který bude obsahem jedinečný v celém Česku.

Průběh digitalizace

Prvním důležitým krokem před samotným nahráním je odstranění nečistot na desce. To se provádí ručně za pomoci ruční pračky na gramofonové desky Pro-Ject Spin Clean MKII. Postupuje se následovně. Nejdříve se nádoba naplní destilovanou vodou, poté se do vody přidá speciální čistící prostředek, a roztok pro mytí desek je připraven. Deska, ať už má rozměry jakékoli, se ponoří do nádoby a pomocí dvou sametových koberečků, z nichž je každý umístěn na jedné straně desky, se s ní pohybuje dokola.

Dalším krokem je nastavení gramofonu podle rychlosti otáček desky. Laicky řečeno – takovou rychlostí, jakou byla gramofonová deska vylisována, musí být také přehrávána. Jde především o rychlost otáček 33 1/3, občas 45, zřídka 16 2/3 za minutu. Posledním důležitým krokem před zahájením nahrávání je vytvoření složky v počítači, která se pojmenovává podle čárového kódu dané gramofonové desky. Ten je provázán s přírůstkovým číslem gramofonové desky a neobsahuje žádné další informace.

Samotné nahrání desky probíhá z gramofonu pomocí externí zvukové karty a nahrávacího programu Audacity. Trvá od 10 do 40 minut při nahrávání jedné strany. Po nahrání jedné strany se přistupuje k uložení záznamu originálu do předem připravené složky, nahrávka se ukládá ve formátu FLAC, 48 kHz,

24bit, stereo. Soubor je pojmenován a připraven k následující práci. Nahrávka se rozdělí na jednotlivé části – stopy desky. Rozdělení se provádí podle stopáže dané desky buď z obsahu jejího obalu, nebo podle poslechu. Dále se vytvoří uživatelské kopie ve formátu MP3. Žádná další úprava se neprovádí. Ponechává se autentičnost nahrávky, tak jak bylo zadáno, neprovádí se odstranění šumu, přeskokování jehly ani úprava hlasitosti.

Pokud je vybraná gramofonová deska nekvalitní, je vždy snaha o nalezení jiné kopie pro lepší nahrání. Zpětná kontrola se provádí po nahrání celé desky v programu Audacity. Opětovným poslechem digitalizované desky se snažíme nalézt nekvalitně nahaná místa. Pokud je to možné, místo se znovu nahraje s větší pozorností na přenosku. Pokud je ale daná deska ve špatné kvalitě a nelze dané místo ani při opětovném nahrání opravit, zapíše se tento problém do informací o desce, aby se při další práci s digitálním dokumentem vědělo, jak je nahaná.

Kolegové z digitalizace LP na konci roku 2011

Ke gramofonové desce samozřejmě patří i obal a booklet (příloha). Skenování těchto neméně důležitých částí se provádí na knižním skeneru BookEye 3A a zaměřuje se hlavně na obal, přílohy a případně etiketu desky. Parametry skenování jsou nastaveny na 300dpi, výsledný sken je ve formátu JPEG.

Nezbytnou součástí digitalizačního procesu je popis gramofonové desky. V našem případě se kompletní metadatový záznam vytváří ve speciální excelové tabulce (metadata nejsou uvedena v AKS Koniáš, protože ten neobsahuje specializovaná pole pro popis těchto doku-

mentů). Co řádek, to jeden záznam tracku/stop. Popisná metadata obsahují informace o desce, jednotlivých skladbách, původcích díla (autoři, interpreti, vydavatelé). Zásadní je v případě gramofonových desek tzv. matriční a objednávací (katalogové) číslo. Tato čísla jsou unikátní a slouží jako identifikátor gramofonové desky – jsou mezinárodně používána a díky nim je možné identifikovat danou desku i zahraniční instituci (což při použití názvu často nebývá možné).

Výstupní procesy

Archivace digitálních nahrávek v oddělení digitalizace v Městské knihovně v Praze se provádí stejným způsobem jako archivace digitálních dokumentů. Z pracoviště digitalizace se nahrává data ukládají na server digitalizace a jejich zálohování, které probíhá každý den, se provádí na další dva servery nacházející se v hlavní budově MKP. Tato úložiště pracují nezávisle na sobě. Všechna metadata jsou uložena na disko-

vém poli, stejně jako část nejžádanějších zvukových souborů.

V roce 2014 je plánováno zpřístupnění digitálních kopií nahrávek v Digitální knihovně MKP ve verzi Kramerius 4, která umožňuje přehrávání zvukových souborů. Vzhledem ke stáří desek bude většina podle autorského zákona zpřístupněna pouze prezenčně, na počítačích v síti MKP. Plánován je také pilotní provoz zpřístupnění na přenosných zařízeních ve vybraných pobočkách MKP, které jistě umožní větší komfort při poslechu nahrávek.

Stav ke konci roku 2013

Koncem roku 2013 se nám podařilo dokončit všechny výběry unikátních desek (Mozart, mluvené slovo), doplnit metadata k více než 7000 tracků/stop, naskenovat přes 4500 obrazových materiálů a nahrát přes 850 titulů.

FILIP ŠÍR filipsir@gmail.com

KATEŘINA VOJÍŘOVÁ

katerina.vojirova@mlp.cz

Foto Filip Šír

•• DOPORUČENÁ LITERATURA:

- — NAVRÁTILOVÁ, Jana. Knihovní fondy v nejstarší a největší veřejné hudební knihovně ČR – problematika jejich prezentace a zpřístupňování. In: *Knihovny současnosti 2003*: sborník z 11. konference, konané ve dnech 16.–18. září 2003 v Seči u Chrudimi. Brno: Sdružení knihoven ČR, 2003. 365 s. ISBN 80-86249-23-9.

Jak trefit do knihovny

Veřejný prostor či urbanistický parter... Nabízí se více pojmenování pro tentýž element, která předurčují jeho mnohotvárnost a mnohoznačnost. Zjednodušeně, veřejný prostor je místo setkávání se lidí, kteří jsou si navzájem cizí. Veřejný prostor se svou dvojnázností stává tématem diskuse architektů a urbanistů na straně jedné a sociologů a městských politiků na straně druhé. Z historického pojetí se jedná o místo debat, vzdělávání, volné a svobodné myšli. Společnou vizi posledních let transformují všechny strany do pojmu INTERIÉR MĚSTA.

Lze považovat knihovny za takovéto místo? Knihovny do daného významu spadají. Život ulic se přenáší do prostoru knihoven. Býváme úspěšani, unavení, uzavřeni do sebe a hledáme klid a pohodu ke smysluplné náplni času. Takové požadavky však podněcují diskusi o možnostech a formě života knihoven. Pro individualitu každého jedince se pak náročně hledá řešení prostoru našich interiérů. Zohledňujeme především názory uživatelů knihoven. Znalost veřejného prostoru u komerčních subjektů, jak je tomu například v nákupních centrech, vede k náročnějším požadavkům našich návštěvníků. Knihovny nejsou pouhým fyzickým místem, nabízejí multifunkčnost.

Existuje sdílený předpoklad, že knihovny jsou klidným místem, bezkonfliktní předvídatelný prostor, v němž se zdá, že rušivé prvky ani neexistují. Tento status je mylný. Role knihovny v sociálně-kulturním životě města se stále vyvíjejí a rozšiřují se. Existuje přílišné množství podnětů, které si žádají odezvu. Výsledkem je přívětivé prostředí k svobodnému a individuálnímu využití času. Praxe ukazuje, že jsme schopni nabídnout prostor a služby i širšímu spektru uživatelů. Pokud zkonkretizujeme předešlá slova, pak to znamená, že naši čtenáři jsou ve věkovém rozpětí od batolecích let po seniory. Nezapomeňme na sociálně vyloučené skupiny, které vnímají knihovny jako přívětivé prostředí. Sociálně slabí občané a především děti jsou častými čtenáři. Jinak řečeno, knihovny se adaptují na okolní prostředí a potřeby. Sociologové by jistě tyto potřeby zkonkretizovali. Víme však, že knihovny se v procesu nárůstu kulturní spotřeby stávají součástí městských kulturních strategií. Pokud město či obec nezřizuje nízkoprahová zařízení, pak knihovny tuto funkci automaticky zajišťují. Jsou tudíž nástroji pro zvyšování sociálního statusu.

Knihovny užívají design jako impulzivní znak sociální exkluze. Poskytují bezpečné a funkční prostředí pro „normální lidi“. Nejsou ovlivněny komerčním prostředím, tudíž jejich hnacím motorem není zisk. Rozmanitost, kterou současné knihovny nabízejí, koresponduje se sociálními potřebami obyvatel. Jsou poskytovatelé knihovnických a informačních služeb, současně působí v podnětném prostředí, ve kterém se uživatelé cítí dobře. Možná, že je to

právě zpochybnění veřejného prostoru, rozklad jeho fyzické formy i tradiční funkce, co podtrhuje pocit bezpečí a jistoty v knihovnách.

Design knihoven vzniká po vzájemném pochopení potřeb čtenářů. Struktura návštěvníků je velmi rozmanitá. Tím se zvyšují nároky na pojetí prostoru a jeho estetickou kvalitu. Detail nabývá na významu. V tomto případě existuje shoda. Tvorbou uceleného, ale současně i krásného prostředí zvyšuje návštěvnost a atraktivitu. Estetický zážitek je jedním z požadavků uživatelů, který souvisí se společenskou funkcí knihovny.

Abychom postupovali ve správném pořadí, začnu prvním kontaktem s knihovnou. Pokusím se vysvětlit filozofii označování a komunikace s nahodilými i pravidelnými návštěvníky. Upřesňuji, jde o vizuální komunikaci. Příchozí, který okolí vnímá jako otevřený prostor, se potýká s nástrahami orientace. Než vstoupí do budovy a začne využívat knihovnických služeb, má nárok být veden. Urbanistické plánování veřejných prostor hledá výrazový prostředek, který by v sobě odrážel celkového ducha města či obce. Velkým úskalím je fakt, že s námi komunikuje řada rozličných komunikačních kanálů. Jde především o reklamu, dále je to sama architektura a jako třetí složka městský mobiliář. Tyto tři zmíněné komunikační kanály spolu ve výsledku velmi úzce souvisejí a dohro-

mady utvářejí celkový ráz města. Typickými prvky městského mobiliáře jsou:

- osvětlení,
- lavičky,
- odpadkové koše,
- nosiče informací.

Poslední zmíněné části budeme věnovat pozornost. Do této kategorie spadají i nekomerční informace. Tedy informace o našich knihovnách. Mobiliář pak nabízí tyto součásti:

- vitríny, vývěsní skřínky,
- stojany,
- mapy,
- směrové ukazatele,
- značení budov.

Zde platí nepsané pravidlo: příchozí, a to z jakéhokoli směru, mají být vizuálně informováni. Nežádá se stává, že se pohybujeme v prostředí, o němž ani nevíme, co vše skrývá. Označení u vstupních dveří není dostatečné. Při tvorbě urbanistických návrhů důsledně trvejme na zapracování označení i pro svou knihovnu. Zvýšíme tím komfort toku informací.

Opusťme otevřený městský prostor. Kroky čtenáře symbolicky přešly práh. Ale to až v některém z dalších čísel...

ANDREA PEŘÍKOVÁ perikova@kmo.cz

Foto z archivu Knihovny města Ostravy

NOC LITERATURY 2014!

Spolupráce českých center a knihoven ČR

Noc literatury 2014 bude už osmým ročníkem tohoto čtenářského happeningu a uskuteční se letos **14. května**. Ambicí projektu je představovat návštěvníkům současnou evropskou literaturu netradičním způsobem a zároveň oživit večerní město přitažlivou akcí. Na různých místech města během jednoho večera proto čtou známé osobnosti ukázky ze zajímavých knih. Trojí atraktivitou projektu, tedy spojením zajímavého textu, neobvyklého místa a originální prezentace usilujeme o vytvoření jedinečného kulturního zážitku pro širokou veřejnost.

Noc literatury v regionech ČR byla ve spolupráci se Svazem knihovníků a informačních pracovníků ČR poprvé realizována v roce 2013. Rádi bychom znovu oslovili ty knihovny ČR a další zájemce, kteří budou ochotni a schopni ve spolupráci s Českými centry akci zorganizovat. Knihovny se mohou přihlásit do **17. 2. 2014** na adresu Jolany Součkové souckova@czech.cz, v kopii Romanu Giebischovi Roman.Giebisch@nkp.cz.

Z tiskové zprávy Českého centra Praha

Severočeské vědecké knihovny v Ústí nad Labem

Vzácná šachová literatura

Severočeská vědecká knihovna vznikla až v roce 1945, kdy už většina obyvatel německé národnosti město opustila. Svůj fond začala knihovna budovat z novinek v češtině a dostalo se do ní jen málo knih z německé městské knihovny. I v současnosti se knihy vydané před rokem 1945 podílejí jen třemi procenty na skladbě fondu, který se počtem exemplářů blíží k milionu. Přesto se v něm najdou i vzácnosti.

V roce 1947 a 1948 se do knihovny, která tehdy nesla název Ústřední knihovna města Ústí nad Labem, dostala čtyřicítka knih z německého šachového svazu. Knihy pracovníci knihovny z katalogizovaly a uložily do depozitáře. Protože byly v cizích jazycích, asi se moc nepůjčovaly. Když jsme se koncem roku 2000 dostali k regálům s těmito knihami v rámci ukládání údajů o našem fondu do online katalogu, s překvapením jsme zjistili, že je mezi nimi i kniha vydaná v roce 1584. Dosud jsme se totiž domnívali, že nejstarší knihou v ústecké knihovně je *Herbář* Pietra Andrea Mattioliho z roku 1596. Další šachové knihy sice tak staré nejsou, ale přesto pět jich je z 18. století.

Autorem nejstarší knihy je Ruy López, jehož jménem je v anglicky psaných knihách nazýváno i jedno z nejčastěji hraných zahájení – španělská obrana. Ruy López de Segura (1540–1580) byl španělským knězem a později i biskupem v Seguru a bývá považován za prvního neoficiálního mistra světa v šachu, neboť vyhrál šachový turnaj v Madridu. Později podlehl římskému právníkovi Leonardovi di Bona. Kniha *Il givoco de gli scacchi*, která je v trezoru ústecké knihovny, byla vydána v Benátkách a obsahuje 214 stran textu.

Mezi autory knih, které byly v knihovně znovu objeveny při retrokatalogizaci fondu, je i jeden ze zakladatelů moderní šachové hry André Philidor. André Danican Philidor (1726–1795) byl francouzský šachista a hudební skladatel. V roce 1732 ho jako šestiletého chlapce přijali do Královského pěveckého sboru Ludvíka XV. Říká se, že Ludvík měl ve zvyku poslouchat svůj pěvecký sbor téměř každý den a jeho zpěváci si prý krátili čas čekání na králův příjezd tím, že hráli šachy. A možná právě v těchto chvílích čekání v mladém Philidorovi vyklíčil zájem o královskou hru. Nejstarší z Philidorových knih v Severočeské vědecké knihovně je zároveň jeho nejslavnější knihou – *Analyse du jeu des échecs* (Rozbor hry šachové) a je mezi nalezenými knihami obsažena dvakrát. Jednou ve svém francouzském vydání z roku 1812 a jednou ve španělském překladu vytištěném v Mexiku v roce 1846. Podle WorldCatu se v Evropě kromě naší knihovny mexické vydání najde jen v královské knihovně v Haagu!

Philidor knihu napsal v roce 1749 a v pochopení šachu znamenala takový pokrok, že až do roku 1871 vyšlo ve světě přibližně sedmdesát dalších vydání. Obsahují nezvykle řešené diagramy jednotlivých pozic, kde jsou černé figury zobrazeny z perspektivy jejich vůdce, tedy jakoby „vzhůru nohama“. Nejznámějším Philidorovým výrokem, který znají šachisté po celém světě, je tvrzení, že „pěšci jsou duší hry“. Lze jej nalézt v jeho další knize *Chess analysed, or, Instructions by which a perfect knowledge of this noble game may in short time be acquired* a ústecká knihovna má ve svých sbírkách výtisk z jejího londýnského vydání z roku 1791. Dalšími nalezenými knihami velkého francouzského šachisty osmnáctého století jsou: *Praktische Anweisung zum Schachspiel* (Halle 1840; 156 stran); *Studies of chess: containing a systematic introduction to the game, and the analysis of chess* (Londýn 1817; 5. vydání, 428 stran) a konečně *Studies of chess; containing Caisa, a poem by Sir William Jones; a systematic introduction to the game; and the whole analysis of chess by Mr. A. D. Philidor: with original critical remarks. Vol. II* (Londýn 1804, 272 stran).

Informace o znovunalezení knih v roce 2000 se dostala do hlavních televizních zpráv stanice Nova a knihy si přijeli prohlédnout někteří šachoví odborníci. Od té doby s vývojem nových technologií se situace změnila. S výjimkou jednoho titulu se všechny najdou na internetu zdigitalizované, takže i kdyby došlo nedej bože k jejich ztrátě či zničení, jejich obsah je již zachován pro další generace.

ALÉŠ BROŽEK brozek@svkul.cz

Knihovní řády po nabytí účinnosti nového občanského zákoníku

Nabytí účinnosti zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „NOZ“), je bezpochyby největší změnou v českém soukromém právu od šedesátých let dvacátého století. V mnoha ohledech se tato změna dotkne rovněž knihoven a knihovnické činnosti. Podívejme se však blíže na to, jak konkrétně se bude týkat knihovních řádů, vydaných dle zákona č. 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „knihovní zákon“).

V první řadě je třeba (pochopitelně nervózní) čtenáře, očekávající řadu nových povinností, uklidnit. Změny nebudou zdaleka tak drastické, jak by se mohlo z poněkud velikášského předcházejícího odstavce zdát. Zatímco občanský zákoník je kodexem práva soukromého, knihovní zákon je spíše normou veřejnoprávní. Na základních principech knihovnické a informační činnosti, mezi které patří například rovnost přístupu k těmto službám, se tak nic nemění a většina knihovních řádů by zřejmě beze změny obstála i v novém právním prostředí bez větších obtíží. Přesto však nelze než doporučit určitý audit knihovních řádů, který upraví drobné nesrovnalosti (viz dále) a navíc jej lze chápat jako dobrou příležitost k revizi, když málokterý řád jistě doznal od doby svého vydání významnějších změn, na rozdíl od systému poskytování knihovnických a informačních služeb jako takového.

Sám knihovní zákon se k otázce obsahu knihovních řádů vyslovuje velmi stroze, když v § 4 odst. 7 uvádí, že se v tomto řádu „stanoví podrobnosti poskytování knihovnických a informačních služeb“. Knihovny a jejich provozovatelé či zřizovatelé jsou tak odkázáni na stávající praxi při vydávání knihovních řádů, nejrůznější metodické pokyny a v neposlední řadě rovněž i na vzorové knihovní řády, z nichž snad nejnámější je publikovaný na internetových stránkách Knihovnického institutu Národní knihovny ČR. Většina knihovních řádů obsahuje určitý obecný odkaz na stávající občanský zákoník, a dále konkrétní odkazy v textu, vztahující se k jednotlivým otázkám „poskytování služeb“. V tomto se tedy knihovní řády nikterak neliší od ostatních jednostranně vydávaných „obchodních podmínek“ jiných subjektů a institucí, neboť právě taková je povaha těchto řádů.

Po stránce obsahové se tak změna právní úpravy do knihovních řádů, resp. vztahů těmito řády upravených, promítne v první řadě úpravou odkazů na právní předpis (když „starý“ občanský zákoník byl publikován pod č. 40/1964 Sb.) a jeho jednotlivá ustanovení, když nově je například náhrada škody, resp. majetkové a nemajetkové újmy, obecně upravena občanským zákoníkem v § 2894 a násl., smlouva o výpůjčce, resp. výpůjčka sama, pak v § 2193 a násl. apod. Odpovědné osoby tak čeká nelehká práce při procházení textu knihovních řádů a vyhledávání příslušných ustanovení zákona. Při srovnávání jistě neujde jejich zraku například pro ně výhodnější úprava odpovědnosti za škodu, když pro určení její peněžité náhrady se vychází z ceny obvyklé v době poškození a zohlední se, co poškozený nucen koupit věc celou, hradí se celková cena a nelze již jakýmkoli způsobem poměrně snižovat výši náhrady podle opotřebování (amortizace) poškozené věci a vzniklou škodu je možné uplatnit již před vynaložením nákladů na její odstranění, byť ve většině případů bude pro takovou instituci zřejmě výhodnější a rychlejší obstarat si novou knihu předtím, než její kupní cenu škůdce zaplatí. Naproti tomu změny v obsahu vztahu výpůjčního jsou z pohledu provozovatele knihovny spíše nevýznamné.

Mgr. ADAM BIŇOVEC (nar. 1987)

je advokátním koncipientem kanceláře od července roku 2013. Poté co složil maturitu na Gymnáziu Zikmunda Wintra Rakovník, nastoupil na Právnickou fakultu Univerzity Karlovy. Při studiu pracoval v advokátní kanceláři Kučera & Associates, kde se soustředil zejména na korporátní právo a právo nemovitostí a od ledna 2012 do června 2013 byl zaměstnancem Ministerstva pro místní rozvoj ČR, odboru územně a stavebně správního. Jeho cílem je komplexní a kreativní přístup k právu, přísně v mezích profesní etiky. V seznamu advokátních koncipientů České advokátní komory je zapsán pod reg. číslem 39018.

S ohledem na fakt, že knihovní řády jsou mnohde skutečně užívány jako standardní obchodní podmínky knihovny (což považujeme za racionální a nejlépe odpovídající relevantní právní úpravě), je třeba nahlédnout na ně i pod tímto úhlem. Nejdříve opět dobrá zpráva: Při uzavírání rámcové smlouvy mezi čtenářem a knihovnou (tedy vzniku členství) bude i nadále možno tyto „obchodní podmínky sui generis“ užívat pro určení obsahu části takového smluvního vztahu. Obchodní podmínky, tedy knihovní řády, potom budou obsahovat obecný rámec pravidel pro realizaci jednotlivých knižních výpůjček i pro samotný základní vztah mezi knihovnou a jejím čtenářem, poskytování informačních služeb apod.

Je třeba nenechat se „zmást“ zejména ustanovením § 1 odst. 2 NOZ, který reflektuje to, co je nazýváno „legální licenci“, tj. oprávnění subjektů soukromého práva stanovit si svá vzájemná práva a povinnosti odchylně od zákonné úpravy. Přestože i v případě knihovních řádů se toto pravidlo uplatní, půjde z hlediska vztahu mezi knihovnou a jejím čtenářem o smluvní vztah, ve kterém čtenář bude zásadně vystupovat jako tzv. „slabší strana“, přičemž všechny smlouvy budou uzavírány zásadně tzv. „adhezním způsobem“, tj. bez možnosti ovlivnění jejich obsahu ze strany čtenáře. Takovéto „slabší straně“ je pak napříč NOZ poskytována ochrana prostřednictvím nejrůznějších institutů, které je při tvorbě aktualizací knihovních řádů třeba brát v úvahu. Jedním z těch zvláště podstatných je ustanovení § 1798 a následující NOZ. Knihovny s ohledem na toto ustanovení musejí dbát na to, aby se v případě knihovních řádů vyvarovaly chyb jinak obvyklých u nepřiliš solidních společností, tj. aby jejich knihovní řády byly snadno dostupné, čitelné z hlediska formátování obecně a velikosti písma konkrétně, a aby byl budoucímu čtenáři knihovní řád předem poskytnut k prostudování vždy, když s ním bude uzavírán rámcový smluvní vztah konstituující jeho členství. Velmi podstatnou podmínkou rovněž je, aby byly knihovní řády, přes veškerou svou pochopitelnou složitost a komplexnost, srozumitelné pro „člověka průměrného rozumu“ (ano, i takovouto konstrukci můžete v NOZ nalézt, viz ustanovení § 4 odst. 1 NOZ). Jak takovýto rozum vypadá, to lze zatím (bez rozhodovací praxe) najisto postavit jen obtížně, v žádném případě však nelze doporučit, aby se autoři knihovního řádu pouštěli do příliš širokých úvah. Jsou-li totiž jednotlivá ustanovení konkrétního knihovního řádu ve vztahu ke knihovním řádům ostatním obvyklá, napadnout je touto cestou možné spíše nebude.

Aniž by tak měl tento text ambice být vyčerpávající příručkou k aktualizaci knihovních řádů, snad upozornil dostatečně výmluvným způsobem na základní problémy při tomto procesu. Autor si dovoluje již pouze popřát jednotlivým odpovědným osobám, ať mají při formulaci a výběru jednotlivých ustanovení šťastnou ruku.

**Mgr. Adam Biňovec, advokátní koncipient
AK Koutná, Slušná & Bělohávek v. o. s.**

DO ČÍSLA PŘISPĚLI

Mgr. Adam Biňovec – AK Koutná, Slušná & Bělohávek v. o. s., Praha **Ing. Aleš Brožek** – Severočeská vědecká knihovna v Ústí nad Labem **Lenka Havlíčková** – Městská knihovna Šumperk **Ing. Jan Kaňka** – Krajská knihovna Františka Bartoše Zlín **Mgr. Andrea Peřiková** – Knihovna města Ostravy **PhDr. Vít Richter** – Národní knihovna ČR, Praha **RNDr. Tomáš Řehák** – Městská knihovna v Praze **Jarmila Stráníková** – Praha **Filip Šír, DiS.** – Městská knihovna v Praze **Mgr. Jitka Zajíčková** – lektorka, redaktorka, ilustrátorka, Praha

Malý princ

Přestože se kniha od Antoine de Saint Exupéryho může zdát vhodná převážně pro děti, dostala jsem se k ní poprvé přibližně ve svých sedmnácti letech. Přiznám se, že šlo o rozhodnutí postavené na pohodlnosti číst z povinné literatury cokoli ne delšího jak sto stránek. No a k tomu se *Malý princ* doslova podbízel, nemyslíte?

Sotvaže jsem se do textu pustila, byť z nutnosti, vzal mi autor podivně smutnou, nebo vlastně šťastně zakončenou pohádkou dech. Dodnes v tom nemám úplně jasno. Každopádně se k příběhu ráda vracím. Ne kvůli ději jako takovému, ale pro jeho náplň, pro slova, jež nejsou víc než jednotlivá písmenka či strohý význam.

A já si v době, kdy každý teenager touží rychle dosáhnout dospělosti, uvědomila, že jsem šťastná tam, kde jsem, a začala jsem si vážit svého poněkud odlišného pohledu na svět.

Netuším, jaké vydání se dostalo do rukou vám, ale já jsem vyhrabala z babiččiny bezedné knihovny malou knížku se zažloutlým papírem, velkým písmem a ještě většími obrázky.

„Když mi bylo šest let...“

Tak začíná Exupéry pouť, na první pohled, dětskou fantazií. Jednoduchým stylem uchopil něco, co mi pomohlo otevřít oči. Pamatujete se na svá dětská léta? Já ano, a ve svých vzpomínkách se k nim ráda vracím.

To samé dělá jeden z nejslavnějších francouzských spisovatelů. Vzpomíná. Připomíná nám, jak důležité je uchovat si v sobě své vnitřní dítě. Ukazuje, jak krásné a nevinné mohou být myš-

lenky těch nejmenších. A já si v době, kdy každý teenager touží rychle dosáhnout dospělosti, uvědomila, že jsem šťastná tam, kde jsem, a začala jsem si vážit svého poněkud odlišného pohledu na svět.

Jak nejspíš většina z vás ví, Malý princ je človíček z jiné planety, kde kromě růží rostou

baobaby, kvůli kterým vyprosil od našeho pravěce nakresleného beránka v bedýnce. A je také dost možné, že si ještě ze školních lavic pamatujete, že náš drahý pan spisovatel byl pilotem, skutečně se pohyboval v Africe, kde sloužil a opravdu měl zkušenosti s havárií letadla.

Když popustíte uzdu své představivosti, začnou se nabízet méně či více pravděpodobná vysvětlení pro takto pozoruhodné dílo. Vždy mě velice zajímalo, kde vzal autor inspiraci a ráda jsem si domýšlela, že Malý princ opravdu existoval, protože jak by bylo vůbec možné vymyslet někoho tak dokonalého? I když děti jsou takové vlastně všechny. Nebo alespoň do té doby než je stačíme zkazit.

„Znám planetu, kde žije jeden moc červený pán. Nikdy nepřivoněl ke květině, nikdy se nepodíval na hvězdu. Nikdy neměl nikoho rád. Nikdy nic nedělal, jen počítal. A celý den opakuje jako ty: Já jsem vážný člověk! Já jsem vážný člověk! A nafukuje se pýchou. Ale to není člověk, to je pychavka!“

„Cože to je?“

Dětská mysl dokáže stvořit neuvěřitelné věci. A autor mi nepřestává dokazovat, že v sobě stále třímá duši malého dítěte, jímž kdysi byl, protože ať se na to dívám z jakékoli stránky, nikdo jiný by nedokázal stvořit něco takového.

Vždy mě velice zajímalo, kde vzal autor inspiraci a ráda jsem si domýšlela, že Malý princ opravdu existoval, protože jak by bylo vůbec možné vymyslet někoho tak dokonalého?

Podle mého názoru však největší hloubku a nejdůležitější vzkaz pro všechny dospělé nese jeho velké cestování. Na jiných planetách potkává nejrůznější kuriózní postavičky, na nichž ukazuje špatné vlastnosti nás lidí. A vůbec poskytuje pohled, který nám je tak nějak odepřen potom, co odrosteme dětským střevíčkům. Jak se na nás dívají naši maličci? Copak si myslí o tom, co děláme... o tom, kam jdeme a jak se chováme?

„Lidé zabírají na Zemi velice málo místa. Kdyby ty dvě miliardy obyvatel, které zalidňují Zemi, stály trochu stlačené jako na táboru lidu, vešly by se snadno na náměstí dvacet mil dlouhé a dvacet mil široké. Mohli bychom vtěsnat lidstvo na nejnepatrnější ostrůvek v Tichém oceánu.“

Dospělí vám ovšem nebudou věřit. Myslí si, že zabírají mnoho místa. Případají si důležití jako baobaby.“

Exupéry nešetří originálními obraty a přirovnáními, a prostřednictvím Malého prince podává filozoficky zaobalené poselství. Něžně ukazuje lidem, jací jsou, přičemž ti, kteří chtějí vidět, snadno prohlédnou a ti paličatější spatří pouze obyčejnou, bezvýznamnou pohádku pro děti.

„To je nějaká divná planeta! Je celá vyprahlá, celá zašpičatělá a slaná. A lidé nemají představivost. Opakuji, co se jim řekne...“

Ať už jsem za svůj dosavadní život přečetla sebevíce literatury, existuje jen málo takové,

která mě vzala za srdce. Malý princ obsadil místo mezi prvními. Na každé stránce (a že jsou to malé stránky) je k nalezení mnoho pravd a já věřím... chci věřit, že se návštěva tohoto pozoruhodného človíčka otiskla nejen do mého života, ale do života všech a to přinejmenším mým prostřednictvím.

Tu noc jsem neviděl, kdy se vydal na cestu. Zmizel tiše. Když jsem ho konečně dohonil, šel rychlým, odhodlaným krokem.

Prohodil jen: „Ach, ty jsi tady...“ A vzal mě za ruku. Ale znovu se znepokojil: „Neudělal dobře. Zarmoutí tě to. Budu vypadat jako mrtvý, ale nebude to pravda...“

Mlčel jsem.

„Víš, je to příliš daleko. Nemohu s sebou brát tohle tělo. Je moc těžké.“

Mlčel jsem.

„Ale bude to jako stará opuštěná skořápka. Staré skořápky nejsou nic smutného...“

Mlčel jsem.

JARMILA STRÁNÍKOVÁ

✉ jarmila.stranikova@gmail.com

Knihovna pro obyvatele vesnice

Obec Vikýřovice leží na úpatí Hrubého Jeseníku a je součástí Mikroregionu Svazek obcí údolí Desné. Protože je polohou spíše okrajovou částí města Šumperku, musí místní organizátoři všech kulturních akcí bojovat o každého návštěvníka s profesionálními organizacemi z města. A daří se jim to tím, že sází na vesnické prostředí s místními tradicemi a zvyklostmi. Výsledky obce byly oceněny v soutěži Vesnice roku Olomouckého kraje už v letech 2008 a 2009, Vesnicí roku se Vikýřovice staly v roce 2010.

Knihovna byla dříve jen „skromnou popelkou“, ale postupně během posledních let zde vzniklo příjemné prostředí k půjčování knih a hlavně k setkávání dětí i dospělých.

Velké změny v knihovně začaly v roce 2007, kdy obec Vikýřovice získala peníze z grantu VÍSK 3 na automatizaci výpůjčního systému. Nastalo stěhování do vhodnějších prostor, ze stísněného podkroví v budově obecního úřadu knihovna přesídlila do dvou místností v přízemí, kde v jedné byly knihy a druhá sloužila jako víceúčelový prostor pro půjčování i pro činnost různých spolků a školních akcí v obci. Společná část byla vybavena novým variabilním nábytkem a potřebnou technikou, vše bylo krásné a příkladně fungovalo. V knihovně se scházely maminky s batolaty, účastníci jazykových kurzů, mimo půjčovnou dobu sloužily tři počítače jako veřejný internet, -náctiletí pravidelně chodili na kus řeči... Ale časem se činnost tak rozrostla, že organizace všech aktivit

byla stále obtížnější. Nastal čas na úvahy o přestěhování knihovny.

Nové prostory se vyskytly v osiřelé budově školní jídelny nedaleko vikýřovické školy. V podkroví nově rekonstruované budovy se usídlilo rodinné centrum *Vikýrek*, v přízemí bylo vše vytvořeno k potřebě nové knihovny. V úterý 5. listopadu 2012 byla knihovna slavnostně otevřena. Hned vedle půjčovny je malý ateliér *Tvořitko* se vstupem na zahradu za budovou, místnost s veřejným internetem, knihovna má dokonce své hygienické zázemí. Stolové vybavení půjčovny je mobilní a lze je přizpůsobit pro výtvarnou dílnu, přednáškovou posluchárnu, ložnici pro nocování dětí v knihovně a dokonce pro volební místnost jednoho z okrsků.

V knihovně se vystřídala řada návštěv a všichni měli pocit, že je na co koukat. Paní knihovnice Květoslava Havlíčková tu má volné pole pro svou realizaci. Po vsi je známá a oblíbená pro svou empatii a zejména pro vřelý přístup k dětem, a tak kromě 188 registrovaných čtenářů, kteří pravidelně docházejí, je knihovna současně družinou pro prvňáčky, a zastaví se tu třeba i mamky na

kávu... Na každou cestopisnou, zdravotní a jinou přednášku přijde nejméně 30 návštěvníků, do *Tvořitka* si chodí děti malovat, tvořit, hrát stolní hry, udělat domácí úkoly nebo jen popovídat, čtyři počítače pro návštěvníky internetu jsou stále obsazeny.

Obecní knihovna Vikýřovice je součástí střediska Městské knihovny Šumperk a knihovnice K. Havlíčková se pilně účastní všech akcí pořádaných pro knihovnický region. Na společných akcích se knihovníci nejen dozvídají nové věci z oboru, ale také navazují přátelství. Tak vznikla pěkná vazba mezi knihovnami v Oskavě a ve Vikýřovicích. Během čtyřleté spolupráce už dvakrát děti

z Vikýřovic přijely na návštěvu do Oskavy a dvakrát děti z Oskavy navštívily Vikýřovice. Zvlášť poslední návštěva dětí z Oskavy, i se společným noclehem v nové knihovně, byla skvělá. Proběhla v listopadu 2012; děti si vyrobily v keramické dílně vánoční dárek, společně si ve školní tělocvičně zasoutěžily, v knihovně povečeřely a pak si ve spacácích četly a četly... do usnutí. Ráno po snídani šli Vikýřovičtí vyprovodit Oskavské na autobus a kamarádi se zase na nějakou dobu rozloučili.

Možná, že jsou honosnější a dokonalejší knihovny, ale vikýřovická knihovna je provozovaná s láskou.

Práce s dyslektickými dětmi

Ve volném pokračování příspěvku o dyslexii (*Čtenář* č. 1/2014, str. 3) si na anketě, která byla provedena jak mezi dětmi dyslektickými, tak těmi, které dyslexii netrpí, ukážeme, jaký vliv má na rozvoj dětského čtenářství systematická a cílená práce. Pozornost bude také věnována vnějším vlivům, které mohou rozvoj dětského čtenářství formovat.

Během zimy 2012 byla na Základní fakultní škole Slovenská v Praze 2 a Gymnáziu v Poličce provedena v rámci projektu *Pohádky pro společné čtení* anketa, složená ze dvou základních částí. První se týkala toho, zda děti mají zájem o služby veřejných knihoven, a které služby případně využívají. Druhá část mapovala zapojení rodiny do dětského čtenářství, konkrétně domácí četbu dětí, předčítání či společné čtení s rodiči a komunikaci o čteném v rodině.

Do ankety bylo zapojeno celkem 110 dětí ve věku od 8 do 14 let. Dívek bylo 59, chlapců 49, dvě děti neoznačily pohlaví.

Dyslektický kroužek ZŠ Slovenská, Praha 2

Zvláštní výpovědní hodnotu pro náš výzkum vzhledem k zaměření projektu *Pohádky pro společné čtení* mají odpovědi dětí z dyslektického kroužku ZŠ Slovenská, vedeného speciální pedagogkou PaedDr. Sylvou Ondříčkovou. V dyslektickém kroužku pracuje 20 dětí ve věku 8–12 let, většinu tvoří chlapci (15), dívek je 5. Pedagožka se věnuje reedukaci dyslexie za pomoci speciálních technik i pomůcek. Mimo jiné používají také naši publikaci *Dívka z pomeranče*, které se budou věnovat v závěru textu. Většina dětí je ze třetích

tříd (15), ze šesté třídy jsou tři děti, dva chlapci navštěvují sedmou třídu.

Využití služeb veřejné knihovny

Vzhledem ke snadné dostupnosti hned několika poboček Městské knihovny v Praze a blízkosti Knihovny na Vinohradech, zřizované městskou částí Praha 2, a poměrně velké finanční náročnosti pořizování nových knih, jsme předpokládali velké zastoupení registrovaných čtenářů i mezi dyslektickými dětmi.

Veřejnou knihovnu navštěvuje 14 dětí z 20 dotázaných, 12 dětí si půjčuje knihy a časopisy, CD a DVD si půjčuje jedno dítě. Jedno dítě

ukázka z pohádkového sešitu *Dívka z pomeranče*

(A. Vorlíčková, J. Zajíčková)

původní texty

bezpatkový font

zvýrazněná slova

jednoduché věty

dramatická zápletka

barevné pozadí

doprovodné ilustrace

instrukce k četbě

úkoly před a po čtení

Kníže byl nejdřív smutný z toho, že jeho paní není dobře. Ona mu však přikázala: „Zabij toho ptáka, co máš v kleci. Ať mi z něj v kuchyni uvaří polévku, která mě uzdraví!“ „Toho něžného ptáčka ti nedám, ty vrahu! Schovám ho a nechám zabít slepici,“ zašeptal sám pro sebe.

S nadšením polykala čarodějnice slepičí polévku, protože věřila, že je ze zakletého ptáčka. Pán před ní pečlivě tajil, kam ho ukryl. Nosil mu jídlo a zamyšleně hladil jeho peříčka. Jednou našel v malé hlavičce zabodnutou jehlu. Vytáhl ji ven a najednou před ním stála jeho bílá nevěsta z pomeranče.

Zlá čarodějnice byla potrestána a kníže mohl konečně uspořádat svatební hostinu se svou vyvolenou.

uvedlo, že navštěvuje besedy. Jeden respondent považoval za nutné vyzdvihnout půjčování komiksů. Pro knihovny je jistě lichotivé, že **dvě děti** uvedly, ačkoli nejsou registrovaní čtenáři, že **navštěvují besedy a Noc s Andersenem**.

Mezi hlavními důvody, **proč nechodí do knihovny**, bylo uvedeno: nedostatek času (pět dětí), velká vzdálenost knihovny (jedno dítě). Mezi dětmi převažuje zájem o klasické knihovní služby, jako jsou absenční výpůjčky knižních či seriálových publikací. Jak výzkum prokázal, děti ale využívají i možnost absenčních výpůjček CD a DVD, jež jsou pro ně jistě atraktivní, komiksy zase svou formou představují schůdnou verzi čtení pro to-

ho, koho čtení „klasické“ literatury „bolí“. Takové dítě by ale nemělo zůstat jen u komiksů, ale postupně přecházet i ke čtení jiné literatury.

Čtenářství v rodině

Všechny děti potvrdily, že doma čtou. Některé uvedly, že si čtou v posteli před spaním. To je pro nás samozřejmě příjemné zjištění, protože lze předpokládat, že si děti již vytvořily ze čtení určitý rituál a čtení pro ně není ničím obzvlášť nepříjemným. Další dvě otázky mapovaly **zapojení rodičů do čtení jejich potomků**:

- Četli nebo čtou ti rodiče – ano 10, ne 10;
- Povídáš si o čteném s rodiči – ano/někdy 9, ne 11.

Odpovědi na tyto dvě otázky jsou lehce alarmující. Samozřejmě chápeme, že současná doba je hektická a plně zaměstnaní rodiče již nemusejí mít po celodenní práci „kapacitu“ věnovat se každodenně čtení s dětmi, nebo jim dokonce předčítat. Nicméně právě společné večerní chvílky nad knihou, čtení před spaním nebo povídání si o tom, co zajímavého dítě přečetlo, co ho zaujalo, mohou být výrazným obohacením společného rodinného života.

U dětí, které mají problémy se čtením, má právě zapojení rodiny stěžejní význam. Společné čtení nebo předčítání jsou odborníky doporučené metody k reedukaci dyslexie a klidná chvílka, zaběhlý rituál ve stejný čas (třeba před usnutím) může výrazně pomoci v náviku čtení. Navíc čtenářství se nerozvíjí jen přímo – čtením, i samotné naslouchání čtenému má svůj význam, dítě si obohacuje mimoděk slovní zásobu. Střídavé čtení s rodiči může dětem pomoci odbourat stres ze čteného, dopřeje jim krátký odpočinek.

Zajímavé je sledovat i vliv pohlaví na chuť komunikovat, o čteném si s rodiči povídají všechny dívky z dyslektického kroužku (pět) a jen čtyři chlapci.

Děti ze Školního klubu ZŠ Slovenská

Školní klub funguje při ZŠ Slovenská jako alternativa (velmi vytížené) družiny pro větší děti od čtvrté třídy, tj. přibližně od devíti let. Děti starší 13 let už do klubu tolik nechodí, účast v něm pro ně není atraktivní a ani potřebná. Domů se již dokážou bezpečně dopravit samy, bez doprovodu rodičů. Program v klubu je výrazně volnější, pro děti není organizován pevný rozvrh jako v družině. Výjimkou jsou akce k různým příležitostem – Velikonoce, čarodějnice, Vánoce atd. Průzkumu se zúčastnilo 18 dívek, 16 chlapců, jedno dítě ne uvedlo pohlaví. Primárně jsme se tázali dětí ve věku 10–12 let, odpovědělo nám ale i několik dětí devítiletých. Celkem to bylo **35 dětí**.

Využití služeb veřejné knihovny

Snadná dostupnost knihoven na území Prahy 2 jistě nahrává počtu čtenářů, **27 dětí uvedlo, že chodí do knihovny** (ne všechny si ale půjčují knihy). **Osm dětí knihovnu nenavštěvuje**, ale dvě z nich uvedly, že se chystají do knihovny přihlá-

sit. Zbývajících šest uvádí jako důvody, že je číst ne baví nebo nemají čas. Knihy si půjčuje 25 dětí, časopisy 13, CD a DVD tři děti a čtyři se zúčastnily Noci s Andersenem a uvedly navíc, že se zúčastní znovu.

Čtenářství v rodině

Většina dětí doma čte (33), dvě děti uvedly, že si doma nečtou, zároveň jim čteno nebylo a ani si o čteném nepovídají.

U ostatních dětí situace vypadá následovně:

- Četli nebo čtou ti rodiče – ano 27, ne 6;
- Povídáš si o čteném s rodiči – ano/někdy 17, ne 16.

V této skupině dětí je patrné, jak velký vliv má společné čtení na budoucí vývoj dítěte jako čtenáře, převážné většině dětí bylo čteno a tyto děti dále čtou, dokonce mají i chuť o čteném hovořit.

Gymnázium Polička

Průzkum probíhal mezi **55** dětmi ve věku 11–14 let, dívek bylo 27, chlapců 28. Vzhledem k tomu, že jde o studenty nižších tříd víceletého gymnázia, předpokládali jsme poměrně velké zastoupení dětí registrovaných jako čtenáři.

Využití služeb veřejné knihovny

Veřejnou knihovnu navštěvuje 19 chlapců a 24 dívek, celkem **43 dětí**. Knihy a časopisy si půjčuje 16 chlapců a 23 dívek, celkem 39 dětí – jedna dívka považovala za důležité upozornit, že si půjčuje výhradně povinnou četbu. U studentů gymnázia (chlapců) je zřetelný posun od pouhého půjčování knih a časopisů i k dalším službám, jeden dochází do knihovny na kroužek, jeden si půjčuje CD a DVD, jeden chodí na počítač, dva navštěvují besedy.

Jako důvody, **proč do knihovny nechodí**, děti uváděly zejména: nezáměr o čtení, malá atraktivita čtení – 5; vystačí si s knihami, co mají doma, nebo si knihy kupují – 5; do knihovny chodí jiný člen rodiny – 1; ukradená průkazka – 1.

Čtenářství v rodině

Zajímavá je oblast domácího čtenářství – děti registrované v knihovně ve valné většině uvedly, že doma čtou. Tři děti **uvedly, že doma nečtou**. Tyto, shodou náhod dívky (což nás do jisté míry

překvapilo), si ani doma s rodiči nepovídají o čteném, jedné z dotazovaných prý rodiče četli, když byla malá.

- Četli nebo čtou ti rodiče – ano 33, ne 22;
- Povídáš si o čteném s rodiči – ano/někdy 26, ne 29.

Výsledky dokumentují vliv rodiny na dětské čtenářství. Děti, které jsou z domova vedeny ke knihám a čtení, čtou a je jedno, zda si knihy půjčují v knihovně nebo využívají bohatě zásobenou knihovnu svých rodičů.

Děti, které nemají vzory z rodiny nebo ze školy, nemají o čtení zájem, je příliš namáhavé, není tolik „in“. Velkou roli hraje i věk dotazovaných, děti na kraji puberty si hledají realizaci jinde než v knihách, ve čtenářství, kde je od nich vyžadována jistá součinnost, námaha vynaložená na čtení. Vývojově daná větší pohodlnost a lenost nahrává pasivní zábavě.

Úloha veřejné knihovny nicméně ani v tomto věku není o nic menší, uplatní se i její sociální funkce – knihovna jako místo setkávání – a nelze opomenout knihovnu jako půjčovnu „povinné četby“.

Souhrn výsledků

Průzkum byl prováděn ve třech lehce odlišných skupinách dětí: děti z dyslektického kroužku, děti ze školního klubu a studenti nižších ročníků víceletého gymnázia. Ve všech skupinách se potvrdilo, že i přes různé vlohy jednotlivých dětí má rodina a společné čtení nezastupitelnou úlohu.

Prokázalo se také, jak velký vliv na rozvoj čtenářství má budování určitého stereotypu, návyku ke čtení. Čtení i u dyslektických dětí nemusí být strašákem, ale příjemnou částí dne, rodinným rituálem, kdy se společně čte a o čteném hovoří.

U dětí, jimž čtení působí obtíže, může k rozvoji čtenářství významnou měrou přispět i citlivý přístup knihovníka jako zprostředkovatele vhodné literatury, který dítěti doporučí četbu přiměřenou jeho schopnostem. Ke větší atraktivitě čtení přispívají i akce pořádané knihovnami, zejména čím dál populárnější *Noc s Andersenem*, která zahrnuje nejen literární složku, ale i zábavu a noční dobrodružství v knihovně.

ukázka z pohádkového sešitu *Dívka z pomeranče*
(A. Vorlíčková, J. Zajíčková)

celostránkové ilustrace a pracovní list

POHÁDKY PRO SPOLEČNÉ ČTENÍ

Alena Vorlíčková
Jitka Zajíčková

S vizí podpory čtenářství v rodině a snahou pomoci dětem, které mají se čtením problémy, vypracovala Mgr. Alena Vorlíčková soubor původních textů inspirovaných slovinskými lidovými pohádkami. Tyto texty vycházely za podpory grantu MK ČR na webu knihovny ve Svitavách, posléze jsme je svépomocí začaly vydávat v sešitové podobě.

Tištěné sešity v exkluzivní typografické úpravě **obsahují kromě pohádky i úkoly a otázky pro čtenáře, metodický úvod pro dospělého průvodce**. Portfolio našich materiálů pokrývá čtenářské kategorie od velmi malých dětí k pokročilejším čtenářům.

V tištěné podobě zatím vyšly tyto publikace: *Zlatý střevíček*, *Noc v lese*, *Červená krabička*, *Dívka z pomeranče*, *Zlatý cop*.

Sešity obsahují původní texty A. Vorlíčkové doplněné výpravnými ilustracemi (R. Daňkové, M. Štajnerové, P. Antonovové, T. Vlkové, J. Zajíčkové).

Nabídka pro knihovny

Pro potřeby veřejných knihoven jsme vypracovaly dva programy tak, aby si mohly vybrat podle svých preferencí a možností. Metodika použitá v našem programu vznikla na základě spolupráce s PhDr. Lenkou Krejčovou, Ph.D., psychologkou a specialístkou na dětskou dyslexii. Při práci s dětmi používáme původní texty A. Vorlíčkové, ve speciální typografické úpravě.

Tyto programy jsou navrženy pro potřeby začínajících čtenářů, ale vřele je doporučujeme i starším dětem s diagnostikovanou dyslexií. Naším cílem je ukázat, že čtení může být zábavné a nemusí „bolet“, jak o něm často dyslektické děti hovoří.

Pohádkové čtení s besedou (60 minut)

Program obsahuje:

- Společné čtení našich původních textů, práce s dětmi před samotným čtením a vypracování úkolů po čtení. Důraz je kladen na porozumění

čtenému, na aktivní zapojení dětí do procesu čtení. Úkoly plněné po přečtení textu napomáhají k hlubšímu pochopení souvislostí, rozvíjejí logické myšlení.

- Při čtení nahlas děti vedeme k pěknému přednesu i mírné dramatizaci textu. Ve čtení se s dětmi střídáme. Hrajeme si se slovy, ta, kterým děti nerozumějí, si společně vysvětlujeme.
- Dodržujeme metodiku psychologie práce s dětským čtenářem tak, abychom děti od čtení neodradili, naopak motivujeme k zájmu o další čtení. Ve spolupráci s knihovníky jistě dokážeme dětem doporučit další vhodnou četbu.
- Prezentace našich textů a metodiky práce pracovníkům knihoven, příp. pedagogům.

Tento program lze v případě potřeby zkrátit na 45 min., tj. jednu vyučovací hodinu.

Pohádkové čtení – komplexní program (90 minut)

Interaktivní verze našeho programu. Mimo výše uvedeného čtení s besedou děti čeká bohatý doprovodný program. Ve výtvarné dílně si mohou zahrát na ilustrátora pohádky a pokusit se vyjádřit to, co je zaujalo na četbě textu, kresbou či jednoduchou papírovou loutkou. Program můžeme doprovodit i relaxací za poslechu hudby.

Tento program nelze krátit.

Pro oba programy platí:

Počet dětí na jednu akci – jedna školní třída (v případě zájmu je možné zorganizovat více akcí v jeden den).

Pomůcky na výtvarnou činnost zajišťuje knihovna – používáme běžně dostupné výtvarné potřeby (pastelky, tužky, fixy), vzhledem k tomu, že se v současnosti v knihovnách často pořádají výtvarné dílničky, předpokládáme, že základní výtvarné potřeby má knihovna k dispozici.

Bližší informace poskytneme velice rády na e-mailových adresách a.vorlickova@gmail.com, jitka.zajickova.76@gmail.com či jsou na webu <http://www.spolecnecteni.com/>. Kromě mnoha uskutečněných akcí se mimo jiné chystáme na letošní knižní veletrh Svět knihy Praha **17. 5. 2014** (sál Rosteme s knihou, 15.00 hodin).

Ústřední budova Regionální knihovny Karviná dva roky po rekonstrukci

První návštěvníky uvítali pracovníci Regionální knihovny Karviná ve zrekonstruované budově v Karviné-Mizerově 11. 11. 2011 v 11.00. Z knihovny se stalo společensko-kulturní centrum, jehož služby přesahují klasické pojetí veřejné knihovny. Rekonstrukce, na níž měla zásluhu Evropská unie a statutární město Karviná, podstatně rozšířila a zkrásnila prostory původní budovy knihovny, která byla postavena v roce 1967 a za celou dobu neprošla zásadnější změnou.

Dnes může návštěvník najít na jednom místě oddělení pro děti a mládež, kde si mohou děti a jejich rodiče vybírat z množství knih, časopisů, ale také deskových her. Mezi knihami lze najít výstavy prací dětí ze školních družin či mateřských škol, nachází se zde také *Dětský ráj*, místo mezi knihami určené k hraní. Knihovnice pro děti připravují řadu soutěží, kvízů, ale také tvořivých dílniček (děti malují na šnečí ulity, vydlabávají dýně, tvoří vlastní přání a řadu dalších věcí). V dopoledních hodinách pořádá oddělení pro děti a mládež besedy a knihovnické lekce pro základní a mateřské školy a součástí těchto akcí je čtení v rámci kampaně *Celé Česko čte dětem*. Dětem už přijeli číst například Milan Baroš, Michal Malátný, Pavel Šporcl, Martin Chodúr, Bohumil Klepl, Míša Růžičková či Michal Horáček. Znamé osobnosti touto cestou zdarma podporují čtení dětem.

Díky rekonstrukci budovy se v Karviné-Mizerově nachází také oddělení beletrie pro dospělé, kde lze nalézt tisíce knih různých žánrů, časopisy, audioknihy, cizojazyčnou literaturu, speciální literaturu pro slabozraké a nevidomé, a kde knihovnice rády a ochotně poradí, když návštěvníci nevědí, kterou knihu si půjčit.

V nejvyšším patře se nachází oddělení naučné literatury pro dospělé čtenáře a informační oddělení. Zde zájemci najdou naučnou literaturu všeho druhu, učebnice středních škol, skripta vysokých škol, průvodce, mapy, společensko-vědní literaturu, filozofii, historii, knihy o umění, životopisy, geografii atd. V případě, že se publikace nenachází v knihovně, je možné ji prostřed-

nictvím meziknihovní výpůjční služby půjčit z jiné knihovny v ČR nebo v zahraničí.

Ve zrekonstruované budově je samozřejmostí zdarma přístup k internetu prostřednictvím WiFi, černobílé i barevné kopírování, tiskové výstupy z PC či skenování dokumentů.

Nedílnou součástí knihovny v Karviné-Mizerově je od roku 1968 také Filmový klub, na promítání filmů se mohou zájemci v průběhu roku těšit každou středu od půl šesté (vyjma letních prázdnin).

Chloubou knihovny je pak literární salon s kavárnou, kde se podává výtečná káva či čaj, ale také míchané teplé i studené nápoje, horká čokoláda nebo skvělé zákusky. Pro milovníky knih je místo, kde si mohou sednout s knihou a dopřát si k tomu horký nápoj, přímo rájem na zemi.

V literárním salónu se odehrávají kulturní i vzdělávací akce, od roku 2011 se tu konala řada koncertů, přednášek, autorských setkání se spisovateli, křty nových knih, proběhl zde Španělský večer, kde dobrovolníci ze Španělska seznamovali přítomné se svou zemí, nebo také Večer s orientálním tancem.

V řeči čísel – do ústřední knihovny od roku 2011 zavítalo 139 429 návštěvníků a konalo se v ní 1148 kulturních a vzdělávacích akcí, kterých se zúčastnilo 23 135 osob. Veřejnost rekonstrukci knihovny v soutěži *Nejkačka.eu* označila za nejlepší projekt podpořený v roce 2012 Evropskou unií v Moravskoslezském kraji, v roce 2011 získala budova knihovny cenu *Stavba roku Moravskoslezského kraje* v kategorii *Stavba občanské vybavenosti – rekonstrukce* a roku 2012 titul

1	2
3	4

1 – Španělský večer – dobrovolníci ze Španělska učí návštěvníky svůj tradiční tanec

2 – Celé Česko čte dětem s Milanem Barošem

3 – Tvořivá dílnička – duchové z balónků

4 – Akordeon vážně i nevážně – jeden z koncertů v literárním salónu

Městská knihovna roku 2012 v kategorii měst nad 40 000 obyvatel.

V případě, že jste se ještě nebyli v nové knihovně podívat, přijďte ať už jako návštěvníci, nebo jako kolegové knihovníci. V prosinci 2013 jsme pro veřejnost připravili vzdělávací i kulturní akce, například Sdružení ochrany spotřebitelů Moravskoslezského kraje seznámilo zájemce s nástrahami předváděcích akcí a poradilo, jak se nenechat v předvánoční době ošidit při nákupu přes internet, nechyběly rovněž vánoční koncerty,

které se konaly v literárním salónu. V lednu jsme pak nový rok začali *Rumunským večerem*, kdy dobrovolnice z Rumunska představily svou zemi a její zajímavosti, návštěvníci měli možnost *Ochutnávky čajů i čajů nečajů z celého světa* (projekt skupiny mladých lidí) a na konci ledna se pak konalo pravidelné *Setkání u knihy*, kdy publikující i nepublikující autoři četli svá díla.

SVATAVA SUKOPOVÁ

Od LiStOVáNí k sushi

Tak by se daly shrnout akce chodovské knihovny v posledním listopadovém týdnu roku 2013. V knihovnách a školách na Sokolovsku se konala představení z cyklu scénického čtení LiStOVáNí. Herci Lukáš Hejlík s Alanem Novotným odehráli od středy do pátku dvacet představení. V chodovské knihovně vystoupili s večerním pořadem *Už je tady zas*. Pro žáky gymnázia měli připravenou *Ekonomii dobra a zla* a pro první stupeň a školní družinu odehráli dvě představení *Dobrodružství strýčka Ludvíka*.

V sobotu jsme již poněkolkáté pořádali v rámci akce *Den pro dětskou knihu* den otevřených dveří. Na začátek ředitelka knihovny Hana Nemčíčková s prvními návštěvníky a za účasti starosty Josefa Hory, místostarosty Patrika Pizingera a tajemnice Marcely Kubicové zahájila slavnostně provoz Miniknihovničky. Miniknihovnička je dalším

projektem, který jsme mohli realizovat díky vstřícnosti našich zastupitelů a je umístěna na náměstí pár kroků od knihovny. Celé odpoledne jsme půjčovali knihy nebo registrovali nové čtenáře na rok zdarma. Ti, kteří už vyrazili na vánoční nákupy, mohli využít patnáctiprocentní slevu na dětské knihy v našem knihkupectví. Děti si mohly vyzkoušet svou zručnost u různých soutěží nebo si zahrát společenské hry. Ale hlavním bodem celého odpoledne byl kurz sushi.

Pod vedením sushimanů Lukáše Neckáře a Jiřího Hovorky ho nejdříve absolvovaly děti. Na začátek měly za úkol ochutnat kousek ze všeho, co budou k přípravě sushi potřebovat. Po počátečním ostychu děti opravdu vše ochutnaly a pustily se do výroby maki sushi. Práce jim šla od ruky a bylo vidět, že si přípravu opravdu užívají. Na závěr jim pak pánové předvedli, jak se sushi

správně konzumuje, a každé z dětí si své sushi odneslo domů ve stylové krabičce i s hůlkami a dochucovadly. Velkou radost jim také udělaly balonky s logem restaurace Sushi time, v níž Lukáš a Jiří pracují. Díky této firmě a škole vaření Chefparade se vůbec kurzy u nás mohly konat. Děti pak ve výrobě sushi vystřídali dospělí. Sešla se skupinka nejen laiků, kteří si sushi už třeba doma připravovali, ale i kuchařů z povolání a celý kurz si užili nejen oni, ale i oba sushimani. I dospělí návštěvníci si své výtvary odnesli domů ve stylovém balíčku.

Někdo si možná řekne, co má sushi společného s knihami? Ale pro nás je milé, že do knihovny dorazili lidé, kteří zatím chodili pouze kolem.

A ti zase zjistili, jaké máme v knihovně zajímavé knihy. Určitě se nyní zvýší výpůjčky kuchařek, protože do budoucna bychom chtěli našim návštěvníkům nabídnout další zajímavé kurzy přípravy jídla. Zvýšený zájem o kuchařské knihy jsme zaznamenali i v našem knihkupectví.

Myslím, že jsme se opět o krůček přiblížili k jednomu z bodů Koncepce rozvoje knihoven, v níž se mimo jiné uvádí: „...knihovny jsou příjemným a neutrálním místem pro trávení volného času i setkávání všech generací...“. Což jsme v rámci našeho *Dne pro dětskou knihu* dokonale naplnili a doufáme, že se nám to bude dařit i v budoucnu.

MARIE VALENTOVÁ

1 2 5 6
3 4 7

- 1 – Slavnostní zahájení provozu miniknihovničky
- 2 – Naše miniknihovnička
- 3 – LiStOVáNí se těší velké oblibě
- 4 – Na závěr představení herci započovali s dětmi ze školní družiny
- 5 – Dospělí návštěvníci vyráběli složitější sushi
- 6 – Zájem byl hodně veliký
- 7 – Dětem šla výroba sushi od ruky

Foto 3+4 Dana Urbanová a archiv knihovny

Nové přírůstky do rodiny databází Virtuální studovny Divadelního ústavu

Bibliografické fondy IDU nyní kompletně na webu

Bibliografické oddělení Institutu umění – Divadelního ústavu učinilo další podstatný krok ke zpřístupnění veškerých svých databází na webových stránkách.

Na sklonku roku 2013 završilo bezmála čtyřletou práci na přípravě (revizi fondu) a průběhu naskenování všech hlavních historických lístkových kartoték. Tato retrospektivní bibliografie českého divadla byla naskenována v systému RETROBI Ústavem pro českou literaturu. Celkem čítá více než 390 000 záznamů o českém divadle od poloviny 19. století do konce osmdesátých let 20. století.

Vedle této retrospektivní bibliografie buduje oddělení průběžně podrobnou online databázi, která zahrnuje především záznamy článků o divadle po roce 1990. Tato databáze obsahuje v současnosti více než 280 000 záznamů. Aktuálně jsou do ní zpracovávány články o divadle z šedesátky českých periodik (včetně některých regionálních mutací deníků) a výběrově též bohemika z šedesátky zahraničních odborných periodik. V posledních letech je tato databáze budována jako částečně plnotextová, díky čemuž mohou badatelé pohodlně přecházet ze záznamu v bibliografické databázi do plného textu článku.

Po naskenování retrospektivní bibliografie jsou nyní na webových stránkách IDU přístupné takřka všechny významné bibliografické fondy, které IDU spravuje. Pohodlně se uživatel k těmto fondům dostane na adrese <http://vis.idu.cz/Biblio.aspx>.

Česká divadelní encyklopedie

Uživatelům online služeb Divadelního ústavu se v závěru minulého roku otevřela také *Česká divadelní encyklopedie* (ČDE) Kabinetu pro studium českého divadla. Encyklopedie zpracovává od roku 1998 život a tvorbu divadelních osobností formou výkladových hesel, a postupně tak zkoumá divadlo na území dnešní České republiky od nejstarších dob a v celém žánrovém spektru.

Projekt je rozvržen do tematicky a chronologicky učených děl, které tvoří stejnojmennou volnou publikační řadu. V současné době jsou k dispozici tištěné lexikony: *Česká divadla. Encyklopedie divadelních souborů* (Praha 2000), *Český taneční slovník. Tanec, balet, pantomima* (Praha 2001), *Hudební divadlo v českých zemích. Osobnosti 19. století* (Praha 2006), *Starší divadlo v českých zemích do konce 18. století. Osobnosti a díla* (Praha 2007) a *Theater in Böhmen, Mähren und Schlesien. Von den Anfängen bis zum Ausgang des 18. Jahrhunderts. Ein Lexikon* (Praha–Wien 2013), do tisku je připraven lexikon *Česká činohra 19. a začátku 20. století* (plánované vydání 2014).

Nově zpracovaná hesla dalších probíhajících projektů ČDE *Německá činohra v českých zemích v 19. století. Osobnosti* (od roku 2012) a *České divadlo 20. století. Činoherní a loutkové divadlo 1945–89* (od roku 2013) jsou už prezentována v elektronické formě na webových stránkách ČDE v rámci online služeb Divadelního ústavu <http://encyklopedie.idu.cz/cs/>.

Německá činohra (garant PhDr. Jitka Ludvová, CSc.) nabízí v současnosti na 70 hesel publikovaných paralelně v českém a v německém jazyce.

České divadlo 20. století (garant Mgr. Martin Švejda, koordinátor Věra Velemanová) připravuje pro elektronickou prezentaci hesla osobností, zpracovaná biografická hesla a další materiály (rešerše, soupisy, přepisy rozhovorů s pamětníky).

ROMAN VAŠEK, ALENA JAKUBCOVÁ

Před 140 lety, 26. 3. 1874, se narodil jeden z největších amerických básníků **Robert Frost** (†1963), nositel čtyř Pulitzerových cen; český vyšly výběry *Hvězda v kamenném člunu*, *Na sever od Bostonu* a *Cesta, již jsem nešel*. Mezi americkými modernisty byl solitérem, jako básník byl především lyrikem drsného přírodního světa a lidského života na pozadí nespoutané přírody.

Před 100 lety, 28. 3. 1914, se narodil český spisovatel **Bohumil Hrabal** (†1997). Pocházel z Brna–Židenic, dětství prožil v Nymburku, po maturitě na reálném gymnáziu studoval práva na Univerzitě Karlově v Praze, přičemž navštěvoval i přednášky z dějin literatury, umění a filozofie. Kvůli uzavření vysokých škol za okupace mohl studia dokončit až v roce 1946. Už za války a pak po ní vystřídal různá zaměstnání (železniční dělník, výpravčí v Kostomlatech, pojišťovací agent, obchodní cestující, brigádník v kladenských ocelárnách, balíč starého papíru ve sběrných surovinách, kulísák), což se odráželo v jeho literární tvorbě. Velkou část života prožil v pražské Libni v ulici Na hrázi („Na hrázi věčnosti“, jak říkal; jeho dům už zde ale bohužel nestojí, nicméně spisovatele tu připomíná „Hrabalova zed“) a na chatě v Kersku. Oficiálně začal publikovat až v roce 1963, kdy vyšla sbírka povídek *Perlička na dně* – do té doby vyšlo něco málo jen bibliofilsky a původně připravená prvotina *Skřivánci na niti* nakonec v roce 1959 vyjít nemohla. V roce 1964 následovala další povídková sbírka *Pábitel* a novely *Ostře sledované vlaky* a *Taneční hodiny pro starší a pokročilé*, v roce 1965 sbírka *Inzerát na dům, ve kterém už nechci bydlet*. Hrabal se stal okamžitě domácí literární „hvězdou“ první velikosti, když upoutal svým originálním, nezvyklým stylem. Jeho knihy dosáhly velkých nákladů a velmi brzy si jich všimli i filmaři; zejména Menzelova skvělá adaptace *Ostře sledovaných vlaků* (1966) dosáhla i mezinárodní věhlasu a získala Oscara za nejlepší cizojazyčný film. Menzel pak v roce 1969 natočil podle povídek i film nazvaný *Skřivánci na niti*, ten však již nemohl být uveden, putoval rovnou do trezoru a premiéry se dočkal až v roce 1990 (a získal Zlatého medvěda na festivalu v Berlíně). Po roce 1970 nesměl Hrabal několik let oficiálně publikovat, což se změnilo až v roce

1975, kdy v časopise *Tvorba* otiskl sebekritické vyjádření. I pak však mohl publikovat jen některá díla a pod dohledem cenzury. Jeho publikační činnost se rozkočila do všech tří oblastí, které tehdy v české literatuře byly: oficiální, samizdatové a exilové. Jeho dílo se i nadále těšilo značnému zájmu domácích čtenářů a rozletělo se i do světa – Hrabal byl přeložen asi do třiceti jazyků. K nejdůležitějším dílům dále patří: *Morytáty a legendy*, *Obsluhoval jsem anglického krále*, *Něžný barbar*, *Postřižiny*, *Městečko, kde se zastavil čas*, *Slavnosti sněženek*, *Krasosmutnění*, *Přiliš hlučná samota*, *Harlekýnovy milióny* a trilogie *Svatby v domě*, *Vita nuova* a *Proluky*, což je autobiografie vyprávěná ústy Hrabalovy manželky Elišky zvané Pípsy. Jiří Menzel dále natočil podle Hrabalových předloh úspěšné filmy *Postřižiny* (1980), *Slavnosti sněženek* (1983) a *Obsluhoval jsem anglického krále* (2006). Režisérka Věra Čais zfilmovala ve francouzsko-české koprodukcii *Přiliš hlučnou samotu* (1994) s Philippem Noiretem v hlavní roli, ovšem nepřiliš úspěšně. Ani další filmové adaptace se nepřiliš nezdařily (*Něžný barbar*, *Andělské oči*). V letech 1991–1997 vyšly v nakladatelství Pražská imaginace Sebrané spisy B. Hrabala v 19 svazcích. V roce 1993 získal B. Hrabal Cenu Jaroslava Seiferta; několikrát byl navržen na Nobelovu cenu za literaturu. Zemřel 3. 2. 1997 po pádu z okna v pátém patře Nemocnice Na Bulovce, kde se léčil. Patří k nejvýznamnějším českým spisovatelům všech dob.

Před 170 lety, 30. 3. 1844, se narodil francouzský básník **Paul Verlaine** (†1896), blízký přítel básníka Arthura Rimbauda, původce termínu „prokletí básníci“ ve stejnojmenné knize, autor sbírek *Saturnské básně*, *Galantní slavnosti* či *Romance beze slov*. Nejúplnější české vydání Verlainových básní vyšlo v roce 2007 ve Vyšehradu v objemném svazku *Básnické dílo* (v překladu Gustava Francla).

Před 100 lety, 31. 3. 1914, se narodil mexický básník a esejista **Octavio Paz** (†1998), nositel Nobelovy ceny za literaturu (1990); z jeho díla vyšly česky básnické knihy *Na břehu světa* a *Pták vteřiny* a esejistická kniha *Luk a lyra*.

Nová strategie Městské knihovny v Malmö a co jí předcházelo

Diskuse o změnách je něco, co probíhá ve všech knihovnách, a myslím, že mnozí knihovníci se sami poznávají ve strategii *The Darling Library* (Miláček knihovna). Adaptací této strategie v Městské knihovně v Malmö, třetím největším městě ve Švédsku, se chtěla knihovna více přiblížit obyvatelům města a všem svým uživatelům. Koncept *The Darling Library* byl formulován s úmyslem zpochybnit zažitou představu o tom, co knihovna je, a ukázat, čím vším by mohla a měla být. Za „starých časů“ byl knihovník tím, kdo byl nejvíce informován a znalý. Dnes už tomu tak není, naši návštěvníci často vědí víc než my a toho je potřeba ve větší míře využít. Knihovníký personál by se měl vidět spíše jako účastník nových tvůrčích procesů podněcovaných uživateli, a zároveň by měl identifikovat své nové role v tomto kontextu. Nápad je to výborný, změna konceptu knihovny byla schválena v roce 2009. A jak to tedy dopadlo, co se povedlo, kde jsou úskalí a co se nepovedlo?

Zpětná vazba je vždycky nejdůležitější, všichni však máme tendenci na ni zapomenout a vrhat se do nových projektů a reagovat na nové výzvy. Hanna Carlsson však důležitost zpětné vazby potvrdila ve své nedávno obhájené disertační práci, jejímž tématem jsou změny v Městské knihovně v Malmö.

Slogan *váš život, vaše sny, vaše knihovna* byl pro uživatele lehce srozumitelný a jejich role byla jasně definována. Ale nové role personálu byly velice nejasné a jedním tahem se smetlo mnoho „starých“ kompetencí a znalostí, což nijak nepřispívalo ke zvýšení knihovníckého sebevědomí a k dobremu pracovnímu prostředí v knihovně v Malmö. Realizace je vždy perná práce, protože psané strategie mají často tendenci být časově optimistické a nevyčísľují každodenní nezbytnou práci.

To se také v Malmö stalo a mnoho zaměstnanců změnilo svůj post v rámci knihovny. Například pracovníci v tradičních odděleních pociťovali nejasnost svých rolí, pochybovali o jejich důležitosti a měli problémy kombinovat nové úkoly s každodenní nutnou prací. Naproti tomu v novém oddělení digitalizace je pozitivní atmosféra a zaměstnanci mají velkou chuť do práce a cítí se jako průkopníci. Oddělení slaví úspěchy a knihovna v Malmö je v digitalizaci na předním místě. Dalším úskalím v knihovně bylo použití „marketingového jazyka“, který je často hůře stravitelný pro zaměstnance a nepřispívá k pochopení nutných změn. Silné vedení, poměrně nezvyklé ve Švédsku, bylo chápáno jako omezování a vedlo ke zbytečným konfliktům, které oslabovaly mnoho pracovníků. Negativní byl také ze začátku trend „*všichni mohou dělat všechno*“, který ale posléze pomohl rozvíjet schopnost knihovníků vyjednávat a vytvářet nové kompetence založené na široké základně stávajících dovedností.

Nový koncept také pomohl zaměstnancům pochopit, jak důležité je měřit všechno, co je možné měřit a získávat tak nové údaje a čísla pro pozdější použití. Například pro lepší možnosti získávání grantů a dotací a dodávání podkladů novinářům. Personál knihovny také více přemýšlí, co a jak měřit nejen z hlediska návštěvníků a uživatelů, ale také z hlediska zřizovatelů a politiků. Jeden knihovník to vyjádřil větou: „*Je úchvatné být schopni vidět i čísla.*“

Městská knihovna v Malmö má nyní nové vedení, které pokračuje s novou strategií, učí se ze starých chyb a bude nadále pracovat se zpětnou vazbou.

Foto archiv autorky

Školní knihovny mohou být velmi důležité při rozvíjení čtenářské a informační gramotnosti žáků a studentů v Zanzibaru, původně autonomním státě, který dnes spolu s Tanganikou tvoří Sjednocenou tanzanskou republiku. Na průzkumu využití školních knihoven v této africké zemi se podílely tři veřejné a dvě soukromé vysoké školy a zapojili se do něj učitelé, zaměstnanci školních i veřejných knihoven a studenti. Zanzibarské knihovny bojují s omezeným a velmi zastaralým knihovním fondem. Velkým problémem je nedostatečné vzdělávání pracovníků knihoven a omezené využívání knihoven mezi žáky a učiteli, nedostatečná integrace informací a vzdělávacích programů, nízké zapojení školních knihoven do výuky. Z průzkumu vyplynula nutnost získávání čtenářských návyků již v začátcích výuky. Rozvoj čtenářských dovedností poskytuje příležitosti pro nezávislé učení, samostatné hledání informací, a tím pro rozvoj informační gramotnosti. Žáci, kteří si nevytvoří čtenářské návyky na základní škole, mají velké problémy ve studiu na střední a vysoké škole. Průzkum mezi žáky a studenty jasně prokázal pozitivní vliv využívání školních knihoven na studijní výsledky mladých lidí. Ministerstvo školství této africké země se na základě průzkumu rozhodlo více podporovat školní knihovny a jejich zapojení do výuky především zkvalitněním knihovních fondů a zlepšením knihovních služeb. Zvláštní pozornost bude věnována rozvoji vybavení knihoven informačními a komunikačními technologiemi, zlepšení přístupu k internetu a informovanosti studentů o službách knihoven.

(*IFLA Journal* – Vol. 39, No. 4/2013, s. 311–318)

Reforma zákona o vysokých školách ve Finsku má obrovský dopad na vedení akademických knihoven. Jejich ředitelé musejí získat úplně nové kompetence, které kladou důraz především na finanční management a krizové řízení. V posledních desetiletích se provoz knihoven potýkal se stále se měnícími požadavky v souvislosti s obrovským rozvojem informačních technologií, které mají vliv nejen v oblasti výzkumu a vzdělávání, ale také v knihovnách. Nový zákon přinesl snížení počtu vysokých škol a jejich proměnu na samostatné právní subjekty, jeho cílem bylo zvýšit nezávislost univerzit na stá-

tu. Nová právní a finanční situace univerzit se odráží i v činnosti managerů knihoven, které již nejsou chápány jako samozřejmé součásti univerzit, ale jako investice, která musí obhájit svůj přínos pro univerzitu. Ředitel knihovny musí mít schopnost analyzovat ekonomické procesy a snažit se o maximální efektivitu a stabilitu nákladů. Vedení univerzit očekává ekonomickou hospodárnost a snižování nákladů, jež jsou často v rozporu s očekáváním zaměstnanců, kteří hledají jistotu a smysl ve svém povolání. Ředitelé knihoven musejí motivovat kvalifikované pracovníky v době, kdy transformace znamená především snižování nákladů a redukcii úvazků.

(*Scandinavian Public Library Quarterly* – Vol. 46, No. 4/2013, s. 10–12)

Der Deutsche Bibliotheksverband (Sdružení německých knihoven) již 60 let usiluje o podporu a propagaci čtení a posílení role knihoven v Německu. První veřejné knihovny byly v Německu otevřeny před 200 lety a podnítily přístup ke vzdělání a získávání znalostí. Od té doby se role knihoven postupně změnila, zejména v posledních desetiletích. Knihovny již nejsou chápány jako archiv s uloženými knihami, ale jako služba aktivně poskytující informace, jsou konzultanty a partnery v celoživotním procesu vzdělávání. Zejména malé knihovny musejí spoléhat na alternativní zdroje financování a různé projekty. Díky projektům Sdružení německých knihoven a neúnavné dobrovolnické práci řady knihovníků jsou o významu knihoven přesvědčováni nejen němečtí politici, ale také sponzoři. Sdružení pořádá pravidelně například festival čtení pro mládež, který se zaměřuje na chlapce ve věku 11–13 let, v tomto roce bude pokračovat Maraton čtení – 50 německých autorů v 50 knihovnách. Další projekty Sdružení německých knihoven jsou zaměřeny na děti v mateřských školách, formou divadelních představení se knihovníci snaží přiblížit literaturu žákům a studentům základních a středních škol. Jen v roce 2013 uspořádalo Sdružení na 40 celostátních akcí! (*Das Magazin der Bibliotheken in Sachsen*, Jg. 6, Nr. 3/2013, s. 146–147)

Úplný přehled novinek najdete na adrese
http://knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=09_Okn/Prirustky.htm

KNIHOVNICTVÍ

Teorie. Řízení a organizace

Biblioteki za rubežom 2012 : otkrytyj dostup : sbornik / red. N. Ju. Zolotova, S. V. Puškova. [Knihovny v zahraničí 2012 : volný přístup. Sborník.] Moskva: Centr knigi Rudomino, 2012. 110 s. : grafy, tabulky.

ISBN 978-5-905626-50-0 Kfe 39.683

BOJKOVA, Olga Feoktistovna. Personalnyje dannyje : obrabotka, ispol'zovanie i zaščita : metodičeskije rekomendacii. [Personální data : zpracování, využívání a obhajoba. Metodická doporučení.] Moskva: Paškov dom, 2012. 117 s. Biblioteka bibliotekarja.

ISBN 978-5-7510-0551-1 Zc G 205897

Kultura České republiky v číslech : vybrané údaje ze statistických šetření. Praha: Národní informační a poradenské středisko pro kulturu, 2013. 29 s. : il., tabulky.

Zb 9.610/B

Normirovanije truda v biblioteke : metodičeskije rekomendacii / sestaviteli G. A. Novikova, T. A. Uvarova, N. A. Čub. [Normování práce v knihovně. Metodická doporučení.] Moskva: Paškov dom, 2013. 74 s. : tabulky.

ISBN 978-5-7510-0559-7 Kk 9.593/B

ROTHSTEIN, Pauline, Diantha Dow SCHULL, eds. Boomers and beyond : reconsidering the role of libraries. [Nová role knihoven v práci se seniory.] Chicago: American Library Association, 2010. 144 s. : grafy, tabulky.

ISBN 978-0-8389-1014-6 Kea 39.504

STRIČEVIĆ, Ivanka, Ahmed KSIBI, eds. Intergenerational solidarity in libraries. [Mezigenerační solidarita v knihovnách.] Berlin: De Gruyter Saur, 2012. 352 s. IFLA publications, 156.

ISBN 978-3-11-028082-1 Kea 39.525

Teoreticy i praktycy polskiego bibliotekarstwa. [Teoretici a praktici polského knihovnictví.] Warszawa: Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich, 2012. 233 s. : portréty. Bibliotekarze polscy we wspomnieniach współczesnych, 12.

ISBN 978-83-61464-77-8 Krb 39.196

WOODWARD, Jeannette. The transformed library : e-books, expertise, and evolution. [Transformovaná knihovna : elektronické knihy, odbornost a vývoj.] Chicago: American Library Association, 2013. xiii, 131 s.

ISBN 978-0-8389-1164-8 Kj 39.508

Architektura knihoven

ANTONELLI, Monika, Mark McCULLOUGH. Greening libraries. [Knihovny šetrné k životnímu prostředí.] Los Angeles: Library Juice Press, 2012. vii, 270 s. : il., grafy, tabulky.

ISBN 978-1-936117-08-6 Aa 39.549

Architecture et bibliothèques : 20 ans de constructions : 1992–2012 / coordination éditoriale Christelle Petit, dessins Franck Bonnefoy. [Architektura knihoven : 20 let staveb : 1992–2012.] Paris: Ens-sib, 2012. 215 s. : barev. il.

ISBN 978-2-910227-98-2 Aa 39.486

Organizace knihovních fondů

JONES, Ed. RDA and serials cataloguing. [RDA a katalogizace seriálů.] London: Facet, 2013. xii, 215 s. : grafy, tabulky.

ISBN 978-1-85604-950-4 Oaab 39.713

WANNER, Michal a kol. Základní pravidla pro zpracování archiválií. Praha: Ministerstvo vnitra České republiky, 2013. 350 s. : il., tabulky.

ISBN 978-80-86466-34-7 Oaab 39.561

Sítě knihoven

KELLER-LOIBL, Kerstin. Das Image von Bibliotheken bei Jugendlichen : empirische Befunde und Konsequenzen für Bibliotheken. [Obraz knihovny u adolescentů. Empirická zjištění a důsledky pro knihovny.] Bad Honnef: Bock + Herchen, 2012. 252 s. : barev. il., grafy, tabulky.

ISBN 978-3-88347-292-8 Teh 39.480

LEAPMAN, Michael. The book of the British Library. [Kniha o Britské knihovně.] London: British Library, 2012. 256 s. : barev. il., faksim.

ISBN 978-0-7123-5837-8 Taa 39.552

Vzdělávání knihovnických a informačních pracovníků

FRANCIŘEK, Fratišek. Absolventská práce : co, jak a proč připravit, napsat a zhodnotit (obhájit). 2. vyd. Praha: Ingenio et Arti, 2013. 62, 51 s. : il., formuláře.

ISBN 978-80-905287-3-4 Va 39.579

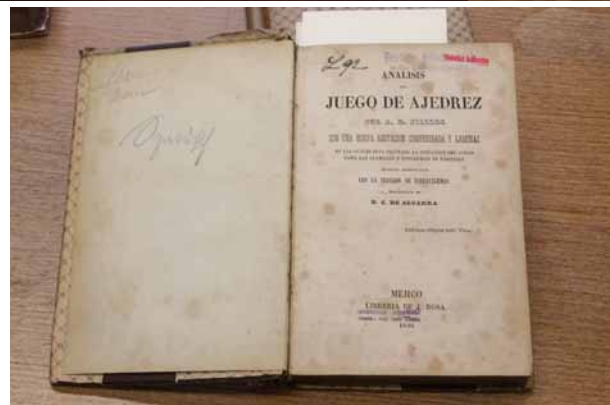
FRANCIŘEK, František. Bakalářská práce : co, jak a proč připravit, zpracovat, napsat a zhodnotit (obhájit). Praha: Ingenio et Arti, 2012. 61, 51 s. : il., formuláře.

ISBN 978-80-905287-1-0 Va 39.578

Z POKLADŮ SEVEROČESKÉ VĚDECKÉ KNIHOVNY V ÚSTÍ NAD LABEM

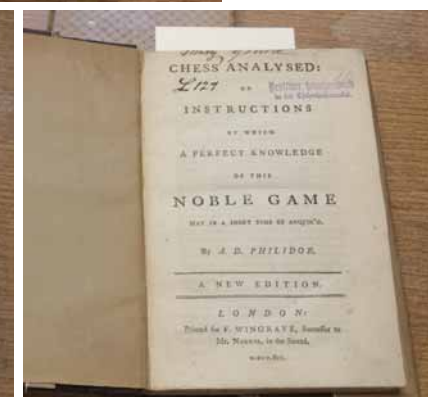
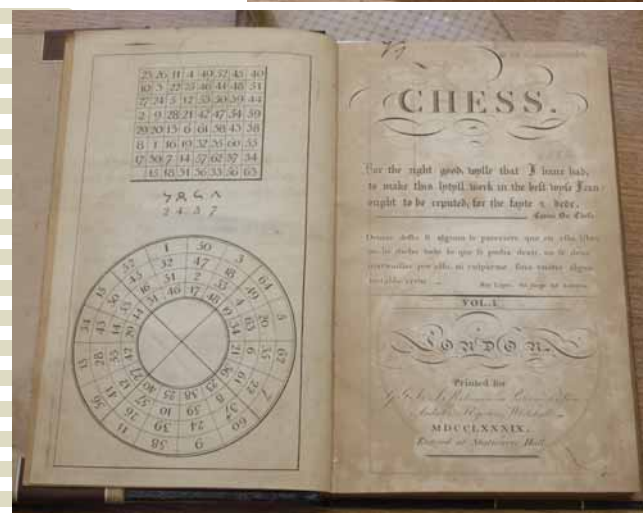
→ Filidor, A. D. Analisis del juego de ajedrez. Mejico: Libreria de J. Rosa, 1846. 301 s. : il.

↑ Lopez, Rui. Il gioco de gli scacchi. Venetia: [s.n.], 1584. 214 s.

Philidor, André Danican. Chess analysed, or, Instructions by which a perfect knowledge of this noble game may in short time be acquir'd. New ed. London: F. Wingrave, 1791. viii, 144 s.

↓

← Chess. Vol I. London: G. J. I. & I. Robinson, 1789. ii, 194 s.

SVĚT KNIHY PRAHA

2014 15.–18. 5.

20 mezinárodní knižní veletrh a literární festival

ČESTNÝ HOST MAĎARSKO

TÉMATÁ

KOLIK PODOB MÁ KNIHA?

ČTEME JEDNÍM DECHEM II. –
FANTASY & SCI-FI

ODRAZ HISTORIE V LITERATUŘE

REGISTRACE ODBORNÉHO NÁVŠTĚVNÍKA

ON-LINE REGISTRACE NA www.svetknihy.cz

DEN PRO ODBORNOU VEŘEJNOST čtvrtek 15. 5. 2014

permanentní vstupenka s bonusy

- nakladatel
- knihkupec
- polygraf
- vědecký pracovník
- knihovník
- překladatel
- literární agent
- informační pracovník
- spisovatel
- pedagog
- distributor

UZÁVĚRKA PŘIHLÁŠEK: 31. 3. 2014